

zeleno i psavo

magazin primorsko-goranske županije

otočni dragulj Veli
Lošinj

Poruka čelnicima: Iskoristimo EU fondove

2-6 90 dana
županijski info

7-11 razgovor
Prof. dr.sc. Vidoje Vujić
Posao smo odradili stručno i korektno

14-15 na kavi
Ivica Lukanović,
gradonačelnik Kastva
U Kastvu je sve ugodnije živjeti

16-17 vizitka:
NetCom, Rijeka
Uspon riječke kompjutorske tvrtke

18-23 kartulina
Veli Lošinj
Otočni dragulj

24-27 obljetnice
EDIT i La voce del popolo
La Voce je talijanski izlog u Hrvatskoj

28-31 susjedi
Istarska općina Lupoglav
Prvi susjed iza Učke

34-35 projekti
Šetnice i staze otoka Krka
Važan element turističke ponude

38-39 sport
Plivački klub Delnice
Najbolji plivači Primorsko-goranske županije su Gorani

40-43 portreti
Ivan Ljubičić, bivši tenisač
Više ne treniram, ali uživam u sportu

44-45 sport
Snježana Kramar, kuglačica
Delnička kraljica svjetskog kuglanja

46-47 pet pitanja
Voljen Grbac, operni pjevač i umjetnički fotograf
Volosko i Opatija su jedinstvena mjesta na svijetu

48 info zip
dobitnici nagradne križaljke

49 križaljka
Veli Lošinj

50 pijat
Restoran-pizzeria "Nava",
Novi Vinodolski

51 štorija
Recept za postolara

Impressum:
zeleno i plavo
magazin PGŽ

ISSN 1845-5220
Izlazi 4 puta godišnje
Godina IX
Broj 31
Svibanj 2013.

Izdavač:
Primorsko-goranska županija,
Adamićeve 10, Rijeka
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Za izdavača:
Prof. dr.sc. Vidoje Vujić

Odgovorni urednik:
Nevenka Horvat -Brazzoduro

Glavni urednik:
Dragan Ogurlić

Autori tekstova:
Dragan Ogurlić, Marinko Krmpotić,
Boris Perović, Walter Salković,
Slavica Kleva, Mladen Trinajstić,
Davor Žic, Anto Ravlić

Fotografije:
Petar Fabijan, Sandro Rubinić,
Marinko Krmpotić, Damir Škomrlj,
Walter Salković, Mladen Trinajstić,
Anto Ravlić

Naslovnica:
Renco Kosinožić

Zadnja:
Renco Kosinožić

Ilustracija:
Vjekoslav Vojo Radoičić

Likovno oblikovanje:
Ivica Oreb

Marketing i produkcija:
Makol marketing, Rijeka, narudžba
oglasa na e-mail: makol@makol.hr
ili fax 051 / 677 226

Tisak:
Radin print, Sv. Nedelja

Naklada:
15.000

Idući broj magazina "Zeleno i plavo" izlazi u srpnju 2013.

Osmi i oproštajni susret susreta župana Primorsko-goranske županije s gradonačelnicima i općinskim načelnicima s područja Županije održan je na Rabu 25. i 26. travnja, s glavnom temom – korištenje EU fondova.

Otvarajući skup obnašatelj dužnosti župana Vidoje Vujić poručio je da je upravo suradnja bila ključna riječ u ovom mandatu, i neka tako i ostane. Ususret ulasku Hrvatske u Europsku uniju i korištenju EU fondova moramo se povezati jer to je nova stranica povijesti i nova šansa za sve, naglasio je Vujić naglašavajući da razvoj EU projekata, razvoj poduzetništva i nova radna mjesta ovise o nama samima.

"Morat ćemo imati više proizvodnih investicija, svi ćemo morati raditi više, jer kad se onima 360.000 nezaposlenima u RH pridruži još onih 80.000 koji će po procjenama MMF-a tek ostati bez posla kroz strukturne reforme, tada nikome u Hrvatskoj neće biti lako", rekao je Vujić spomenuvši pritom primjer iz Slovenije gdje općine preko 50 posto proračuna crpe

iz EU fondova, ali plaće ne prelaze 5 posto budžeta – dok je u RH to 20 posto.

Pročelnik Upravnog odjela za razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima dr.sc. Ljudevit Krpan pozvao je načelnike da iskoriste EU fondove, da budu praktični i operativni. "Poljaci su rekorderi sa 70 posto iskorištenih EU fondova, a Hrvatska bi trebala iskoristiti barem 50 posto", rekao je Krpan. Inače, u bazi projekata Primorsko-goranske županije ih je 1.280, samo u narednih godinu dana iz EU fondova može se računati na oko milijardu i pol eura. Načelnik Jelenja Branko Juretić predložio je da Županija za jedinice lokalne samouprave organizira seminar i edukaciju o EU fondovima, što je i prihvaćeno.

Vanja Smokvina govorio je o projektu e-zupanija, a pročelnica Upravnog odjela za graditeljstvo i zaštitu okoliša, dr.sc. Koraljka Vahtar-Jurković izvijestila je kako nema velike bespravne gradnje, ali broj predmeta je velik. Primorsko-goranska županija četvrta je županija po broju zaprimljenih predmeta u Hrvatskoj,

nakon Zagrebačke, Zadarske i Splitsko-dalmatinske.

Drugog dana rapskog susreta direktor Ekoplusa Dušan Šćulac izvijestio je načelnike i gradonačelnike da na Marišćini počinju zemljani radovi i kreće montaža pogona mehaničko-biološke obrade te se puštanje u rad Centralne zone za gospodarenje otpadom (CZGO) Marišćina očekuje, kako je i planirano, polovicom 2014. godine. PGŽ će biti prva u Hrvatskoj koja će imati takav sustav zbrinjavanja otpada sukladno hrvatskoj strategiji i EU direktivama, i najbolji smo u Hrvatskoj – rekao je Šćulac.

Župan i drugi dužnosnici nazočili su otvaranju Nautic Passion - sajma rapske brodogradnje u gradskoj luci, posjetili samostan Sv. Eufemije, spomen groblje Kampor i Psihijatrijsku bolnicu Rab, kao i Osnovnu školu Ivana Rabljanina i Dom zdravlja. ■■

Na "rapskom summitu" bilo je riječi o korištenju sredstava iz EU fondova, gospodarenju otpadom, razvojnoj strategiji PGŽ-a i projektu e-županije

Čelnici Županije, gradova i općina na katamaranu za Rab (Snimio I. Tomić)

Svečanom akademijom u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku obilježen je 20. rođendan Primorsko-goranske županije. Tom su prigodom dodijeljene dvije nagrade za životno djelo, prof. Milivoju Čopu i Milanu Tumari, te godišnja nagrada za doprinos u kulturi Ustanovi Festival Opatija

Dvadeseti rođendan Primorsko-goranske županije

Na svečanoj akademiji povodom 20. obljetnice PGŽ posebna su priznanja uručena gradonačelnicima i načelnicima općina koji su obnašali tu dužnost četiri i više mandata (Darijo Vasilić, gradonačelnik Grada Krka - 5 mandata, Anton Spicijarić, načelnik Općine Malinska - 5 mandata, Goran Petrc, načelnik Općine Viškovo - 4,5 mandata, Miroslav Uljan, načelnik Općine Kostrena - 4,5 mandata, Dragutin Crnković, načelnik Općine Brod Moravice - 4 mandata, Branko Juretić, načelnik Općine Jelenje - 4 mandata, Željko Lambaša, načelnik Općine Čavle - 4 mandata te bivšem gradonačelniku Grada Rijeke Slavku Liniću i sadašnjem - Vojku Obersnelu).

Priznanja za doprinos razvoju lokalne i regionalne samouprave uručene su i bivšim dužnosnicima Županije. tako su priznanja uručena Josipu Buršiću, Bruni Ottochianu, Borisu Golobu, Teodoru Antiću, Zoranu Dragičeviću, Nadi Turina Đurić, Luki Denoni. Potom bivšim predsjednicima Županijske skupštine prof.dr.sc. Miljenku Doriću, Marinku Dumaniću, Ingu Kamenaru, kao i bivšim županima Josipu Roji, Milivoju Brozini, Zlatku Komadini te povjereniku Vlade RH Zlatku Paveliću.

Na svečanosti je prisustvovao i predsjednik Hrvatskog sabora Josp Leko koji je uputio čestitke svim stanovnicima Županije. "Ova Županija ima legitimaciju najvažnije županije, od Bašćanske ploče i Apoksiomena, od mora do Gorskog kotara, od upornih i znalčkih, pametno organiziranih ljudi. Zato imate odličnu perspektivu i ogromnu obvezu", poručio

je Leko. Snimljenom čestitkom obratio se i predsjednik RH dr.sc. Ivo Josipović.

U svom je obraćanju obnašatelj dužnosti Župana prof.dr.sc. Vidoje Vujić napravio povijesni presjek razvoja lokalne i regionalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji uz zahvale svim njegovim prethodnicima na njihovom doprinosu tom razvoju.

"Primorsko-goranska županija i druge županije sa svim lokalnim samoupravama u Hrvatskoj već dvadeset godina sudjeluju u upravljanju zemljom. Kreativni prostor za brži regionalni razvoj, stjecajem okolnosti, dobile su - i samo djelomično iskoristile sredine čvršće politički oslonjene na središnje vlasti, Istra zbog nekih svojih posebnosti i prednosti, i metropola kojoj se na više načina stalno pogodovalo", rekao je Vujić naglašavajući da decentralizacija Hrvatske nije uspostavljena. "Od državnog proračuna mizernih 9% raspoređuje se gradovima i općinama, a svega 1% županijama, s tim finansijskim kapacitetom oni ne mogu značajnije unaprijediti regionalni razvoj. Kad se iz današnje perspektive promatra rad župana tih devedesetih godina prošloga stoljeća, onda se jasno uočava koliko im je kao čelnicima samouprave i državne uprave prostor bio uzak i okolnosti nesklope", zaključio je.

Svi uzvanici na svečanoj akademiji dobili su publikaciju Mandatno izvješće 2009-2013. Te "Putovnicu Županije", dokument u obliku putovnice koji donosi najvažnije podatke o Županiji, od geostrateškog položaja do zanimljivosti iz povijesti, kulture i bioraznolikosti. ■■

Dobitnici
priznanja za
doprinosa
razvoju lokalne
i regionalne
samouprave

Brojni uglednici na obljetnici Županije

"Županijska Putovnica" donosi najvažnije podatke o PGŽ

Nagrade za životno djelo uručene su prof. Milivoju Čopu i Milanu Tumari, a godišnja nagrada FESTIVALU OPATIJA

Islamski centar u Rijeci

Islamski centar rad je hrvatskog kipara Dušana Džamonje

Dokaz multikulturalnosti i poruka tolerancije

Pred oko dvadeset tisuća vjernika, 4. svibnja otvoren je u Rijeci Islamski centar, predivna bogomolja koju već nazivaju najljepšom džamijom u Europi

Svečanost otvorenja Islamskog centra Hrvatske i BiH te Katara, zemlje koja je najveći donator Islamskog centra, najviše predstavnike muslimana u Hrvatskoj i BiH, predstavnice EU-e, zatim riječkih i primorsko-goranskih vlasti te drugih vjerskih zajednica u našoj zemlji. Brojni gosti Islamske zajednice došli su izdaleka - Katara, ali i iz Kuvajta, Saudijske Arabije, Omana i Turske, a nazočili su i muftije, predsjednici Sabora Islamske zajednice, predsjednici mešihata, imami iz cijele Europe, Norveške, Švicarske, Švedske, Belgije, Austrije, Njemačke, Srbije, Slovenije, Crne Gore, Danske, Nizozemske, Italije i drugih zemalja iz cijelog svijeta.

Građen prema idejnom rješenju akademskog kipara Dušana Džamonje novi Islamski centar na Zametu doima se kao skulptura u prostoru. Centar je smješten na parceli veličine nešto više od deset tisuća četvornih metara, a koncipiran je kao polivalentni prostor gdje je molitveni prostor usklađen s nizom drugih sadržaja vjerske, obrazovne i kulturne namjene. Složen i graditeljski iznimno zahtjevan kompleks Islamskog centra u tri godine izgradila je

tvrtka GP Krk, a ukupna vrijednost projekta je 76 milijuna kuna ili oko 10 milijuna eura, od čega je Emir od Katara, šaik Hamad bin Kalifa Al Thani uložio u riječku džamiju i Islamski centar više od šest milijuna eura.

Brojni govornici pozdravili su otvaranje Islamskog centra, među njima i član Predsjedništva BiH Bakir Izetbegović.

- Hrvatska je dobro mjesto za život Bošnjaka-muslimana, masa muslimana ovdje je ostvarila svoje uspješne karijere i dobar život. Znamo da ćemo nastaviti živjeti zajedno, jedni pored drugih, jer je pogrešno težiti dominaciji.

Muftija Aziz Hasanović sažeo je kako Hrvatska može biti primjer kako Europi u rješavanju muslimanskog pitanja tako isto i muslimanskim zemljama u rješavanju pitanja kršćanskih manjina.

Na povijesni dan za riječke, primorsko-goranske i muslimane cijele Hrvatske, posebno su odjeknule riječi predsjednika Ive Josipovića:

- Hrvatska je zemlja vjerskih prava i sloboda, ovo je jedina domovina koju imamo i imperativ je - moći živjeti zajedno u ozračju

90 dana

Brojni uzvanici i puno svijeta na otvorenju Islamskog centra

Otkrivanje ploče s natpisom o donaciji Države Katar

povjerenja i zajedničke vjere za budućnost. Svi vi, Bošnjaci, Albanci, Hrvati, Romi, Arapi, Turci i ostali pripadnici islamske vjerske zajednice u Hrvatskoj, kad je bilo najteže pokazali ste kako se brani i gradi Hrvatska, a danas pokazujete kako se u Hrvatskoj živi i radi, rekao je Josipović. - Bili ste primjerom razložnog i domoljubnog ponašanja, a sada u Rijeci imate i novi dom za molitvu, a time i svoj drugi dom. Sretan sam što sam danas ovdje i što se ponovno potvrdilo da je Hrvatska dom svih svojih građana, jer svi smo ljudi i braća, dodao je. - Ova prekrasna građevina je umjetnički doprinos jednog od najznačajnijih suvremenih hrvatskih kipara Dušana Džamonje. S pogledom na Kvarnerski zaljev, čini se kao da je izrasla iz mediteranskog podneblja. Smještena na ovom brdu, u blizini nekoliko kršćanskih bogomolja, šalje poruku da su različitost i zajedništvo mogući i dobri, rekao je hrvatski predsjednik.

U Primorsko-goranskoj županiji živi 10 tisuća muslimana, i ta je vjerska zajednica - nakon više desetljeća od prvih zahtjeva za izgradnjom džamije u Rijeci - tu svoju težnju sada i ostvarila. ■■

Zajednička fotografija članova Skupštine Primorsko-goranske županije i upravnih tijela Županije

Ostvareni svi planirani projekti

Posljednja sjednica Županijske skupštine Primorsko-goranske županije u mandatu 2009-2013. bila je prilika za rezimiranje rezultata i zahvala na suradnji svim članovima Skupština i predsjednicima skupštinskih odbora

Nakon svibanjskih lokalnih izbora formirat će su nova Skupština PGŽ

Na posljednjoj sjednici u ovom mandatu 9. travnja u Guvernerovoj palači, Županijska skupština Primorsko-goranske županije jednoglasno je podržala izvješće o radu obnašatelja dužnosti župana prof.dr.sc. Vidoja Vujića. On je rekao da su ostvareni svi projekti koji su bili i planirani.

“CZGO Mariščina će 2014. godine početi raditi. Vraćanje na početak štetilo bi svima, a osim što su građani bili osjetili smrad prošloga ljeta, svi podaci govore da utjecaja na zdravlje građana nema i to pokazuju sva izvješća”, rekao je Vujić koji je prije sjednice popričao s prosvjednicima Eko Stožera Mariščina koji su se okupili ispred Guvernerove palače.

Kao uspješni projekti Županije spomenuti su projekt rekonstrukcije Lječilišta Veli Lošinj i radovi na Thalassoterapiji Crikvenica, potom početak aktivnosti na gradnji novog doma za starije osobe u Voloskom, razvijanje projekta Regionalnog sportsko turističkog centra Platak i drugo. Također

Obnašatelj dužnosti župana prof.dr. Vidoje Vujić sa županijskim pročelnicima

je naglašeno da se nastavlja rast prihoda od poreza na dohodak. U 2012. godini zabilježeno je 12 milijuna kuna više prihoda od poreza na dohodak.

Odgovarajući na pitanja članova Skupštine Vujić je izjavio da je projekt LNG-a riješen te da su stvoreni preduvjeti za ulaz novih investitora unatoč svim opstrukcijama. Zračna luka također ima svijetlu budućnost. Svi suvlasnici složili su se da će se problem riješiti putem tri moguća modela: koncesije, prodaje ili dokapitalizacije, rekao je obnašatelj dužnosti župana.

Posljednja sjednica Skupštine u mandatu 2009-2013. bila je prilika za zahvalu na suradnji svim članovima Skupštine i predsjednicima skupštinskih odbora. Zahvalu su, uz dodjelu simboličnih darova, uputili obnašatelj dužnosti župana prof. dr.sc. Vidoje Vujić i predsjednik Skupštine Ingo Kamenar te Zlatko Komadina i Marinko Dumanić, dužnosnici koji su dužnost župana i predsjednika Skupštine obnašali na početku ovog mandata. ■■

Mojih godinu i pol dana obilježili su stresni događaji i gospodarske neprilike, povećana nezaposlenost, posrtanje poduzeća, gubitak “Kraljevice”, politička opstrukcija manjine u Skupštini... Sve su to sastavnice “kriznog menadžmenta” u koji sam svjesno ušao prihvaćajući se vođenja Županije, znajući već u prosincu 2011. godine što me otprilike čeka

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Prof.dr.sc Vidoje Vujić,
obnašatelj dužnosti župana
Primorsko-goranske županije

Odlazim u uvjerenju da sam posao odradio stručno i korektno

Ulazak Hrvatske u EU našoj regiji otvara velike prilike. Uz nešto državne podrške ovi prostori bi brzo mogli doživjeti prometni i gospodarski procvat

Nakon odlaska župana Komadine i najbližih suradnika u Vladu, Sabor i ministarstva, ostali ste na mjestu obnašatelja dužnosti župana sami raditi posao koji su ranije radile tri osobe - župan i dva zamjenika. Moglo se svašta pročitati na račun Vašega stila, pokretljivosti i "hiperaktivnosti" ali je činjenica da ste odradili mandat do kraja bez prevelikih potresa. Kako ste Vi zadovoljni zadnjih dvjema godinama na čelu Županije?

- Posao obnašatelja dužnosti župana obavljao sam svega godinu i pol dana. Mislim da smo moji suradnici i ja posao odradili stručno i korektno. Nije na meni da ocjenjujem vlastiti rad. Županijska skupština je sva moja izvješća pa i ovaj zadnji - izvještaj o radu, prihvatila jednoglasno, a revizija i drugi mehanizmi zakonskog nadzora nisu našli većih propusta u radu Županije. To

doživljam i kao osobno priznanje. Točno je da je moj mandat bio pod pojačanim "medijskim nadzorom" što je posljedica i činjenice da sam bio znatno više prisutan u javnosti u odnosu na razdoblje kada sam bio zamjenik župana. Da, bilo je svakakvih ocjena mog rada, neke od njih su bez argumenata bile i negativno intonirane, priznajem nisu mi bile ugodne, no svjestan sam da je javna funkcija podložna i javnoj kritici, pa čak i kada je riječ o subjektivnom stavu pojedinih kritičara.

Za veće županijske ovlasti i bržu decentralizaciju

Što bi, po Vama, trebali ostati prioriteti u radu Županije i njezinih službi? Koliko je uopće moguće učiniti sa županijskim proračunom koji

je, otprilike, tri puta manji od proračuna Grada Rijeke?

- O tome će odlučivati izborni pobjednici, a ako pobjedi Zlatko Komadina i njegova lista, u što sam uvjeren, onda će se nastaviti svi započeti projekti. Politika kontinuiteta nije politika velikih zaokreta, radikalnih promjena i odustajanja od ranije zacrtanih projekata. Županija se tijekom proteklih dvadeset godina nekako snalazila u uskim proračunskim okvirima. Uz povećanje prihoda županijskog proračuna vjerujem da će se nastaviti zalaganje za povećanje županijskih zakonskih ovlasti i brži nastavak procesa decentralizacije. Valja još više intenzivirati međunarodnu i lokalnu suradnju, poglavito s Gradom Rijeka, te kontinuirano pripremati i kandidirati projekte EU fondovima.

Dvadeset godina nakon osnivanja, kako vidite budući razvoj prostora Primorsko-goranske županije? Istodobno, mislite li da se Rijeka može razvijati isključivo unutar granica svoga teritorijalnog ustroja koji također obilježava 20. obljetnicu?

- Ulazak Hrvatske u EU našoj regiji otvara velike prilike. Uz nešto državne podrške ovi prostori bi brzo mogli doživjeti prometni i gospodarski procvat. Već do kraja ove godine moralo bi se vidjeti kako RH, Županija i Grad Rijeka konkretnije percipiraju ovdašnje razvojne pozicije unutar EU. Teritorijalni preustroj Hrvatske, koji bi Grad Rijeku stavio u povoljniju poziciju, nije po mom sudu izgledan u dogledno vrijeme. Intenzivnija suradnja gradova i općina, inicirana na županijskoj razini, otvara mnogo prostora usklađivanju razvoja, razvojnih prioriteta, ambicija i planova. Administrativne granice jedinica lokalnih samouprava promišljenijom razvojnom politikom mogle bi biti puno "mekše" i elastičnije nego što su sada. Barijere i sustav suradnje čine ljudi koji provode politiku i kreiraju razna pravila.

Najteži trenuci na dužnosti župana

Koji su bili najteži trenuci u obnašanju dužnosti župana? Jesu li to bili prosvjedi protiv Marišćine, kriza oko "3. maja", gašenje Brodogradilišta Kraljevica, nasuglasice s novinarima, s političkim partnerima... Imamo dojam da su to za Vas bile "sadržajne" dvije godine...

- Zaboravili ste Dinu Petrokemiju Omišalj i tamošnje neprilike, povećanu nezaposlenost, posrtanje Lošinjske plovidbe, a u jednom času i Liburnije. Sve su to sastavnice "kriznog menadžmenta" u koji sam svjesno ušao prihvaćajući se vođenja Županije, znajući već u prosincu 2011. godine što me otprilike čeka.

Politika kontinuiteta nije politika velikih zaokreta, radikalnih promjena i odustajanja od ranije zacrtanih projekata. Županija se i tijekom proteklih dvadeset godina nekako snalazila u uskim proračunskim okvirima

Vujić: Imamo projekata nekoliko puta financijski većih od Srđa, i zato poduzetnike koji ulažu treba raznim poticajima privlačiti i omogućavati im da se razvijaju

Ne mogu sebe zamisliti izvan dinamike društvenih zbivanja i politike, kao što ne mogu sebe zamisliti bez moje katedre i znanstvenog rada - Vidoje Vujić

U PGŽ sam 16 godina, četiri godine kao član i potpredsjednik Županijske skupštine, šest godina član poglavarstva i četiri godine zamjenik župana, te na kraju čelni čovjek Županije. U mom dosadašnjem radu i angažmanu nikada nisam zapustio sveučilišne obveze. Tako će biti i ubuduće

S obzirom na okolnosti i mogućnosti postigli smo optimalno. Neodgovorna manjinska politička opstrukcija iz redova Županijske skupštine, vođena nekim sitnim interesima, mogla me navesti na odluku da podnesem ostavku i Županiju tako stavim pred velike probleme. To se nije dogodilo uglavnom zato jer sam svo vrijeme imao uvjerljivu podršku velike većine u Županijskoj skupštini, podršku gotovo svih gradonačelnika i načelnika naših gradova i općina, izvrsnu pomoć u županijskim stručnim službama i medijsku potporu, ako izuzmem jedan usamljeni slučaj novinarko koja je dosljedno, prema meni konzumirala svoje demokratsko pravo na drukčije mišljenje. Nikada nisam shvatio razloge, ali se ne ljutim. Čovjek je velik onoliko koliko može da oprost i zaboravi. Ja pamtim samo dobre stvari i osjećam posebno zadovoljstvo kada drugome mogu pomoći i oprostiti. Svima je bilo izuzetno stalo da se ovaj mandat uspješno dovede do kraja. I u tome smo zajedno uspjeli.

Poduzetnike koji ulažu ne smije se stigmatizirati

Koliko ste uspjeha imali u animiranju investitora, počev od Invest foruma do

ostalih kontakata i susreta. Je li u privlačenju investicija dovoljna samo dobra volja, je li okvir koji je ponuđen za investicije dovoljno fleksibilan. Što ste ustanovili?

- Kapital ide tamo gdje se najbrže i najsigurnije može povećati. Na Invest forumu mi smo samo oglasili listu projekata za koje smo na prostorima Primorsko-goranske županije zainteresirani. To nisu projekti koji donose zaradu "preko noći". Oni zahtijevaju vrijeme da se potencijalni investitori odluče. U trenutku kad javni sektor proglaš da je zainteresiran za realizaciju određenih projekata, privatni ulagači postavljaju pitanje što javni sektor sve nudi da bi olakšao realizaciju tih projekata. Na toj točki počinje određena "trgovina" u kojoj javni sektor može puno izgubiti ako požuruje privatna ulaganja. Invest forum je ponudom projekata otprilike odredio prostor na kojem smo zainteresirani za investicije, što dopušta mogućnost da se i slični ili srodni projekti od strane pojedinih investitora nađu na tom popisu. Drago mi je da je od većine poduzetnika i investitora, ministara, gradonačelnika i načelnika ta aktivnost naišla na odobravanje.

Može jedno hipotetsko pitanje? Dođe Vam grupa inozemnih investitora i kažu kako su spremni uložiti u županiju milijardu eura. Koje

bi im projekte ponudili? I zašto baš te?

- Te investitore bih prepoznao kao novinare. Veliki investitori su poslovni ljudi koji ciljano ulažu. U slučaju dubrovačkog Srđa navodno jer riječ o investiciji vrijednoj milijardu eura, i vidite kako to ide. Mi imamo projekata nekoliko puta financijski većih od Srđa. Poduzetnike koji ulažu, koji stvaraju nova radna mjesta ne smije se stigmatizirati već raznim poticajima privlačiti i omogućavati im da se razvijaju. Projekti ponuđeni na opatijskom Invest formu su naši javni projekti i ja se za njih zalažem. Da sam osobno investitor možda bih se zainteresirao za ulaganja u zdravstvene i obrazovne ustanove, Regionalni sportsko rekreacijski centar Platak, Auto-motodrom Grobnik, zatim turističke zone, velike i dobro opremljene marine, "suhe vezove" i hangare za čuvanje manjih plovila i jahti izvan ljetne sezone. Meni i mom stručnom fahu najbliži je turizam pa zato tako razmišljam.

Moj osnovni poziv je posao sveučilišnog profesora

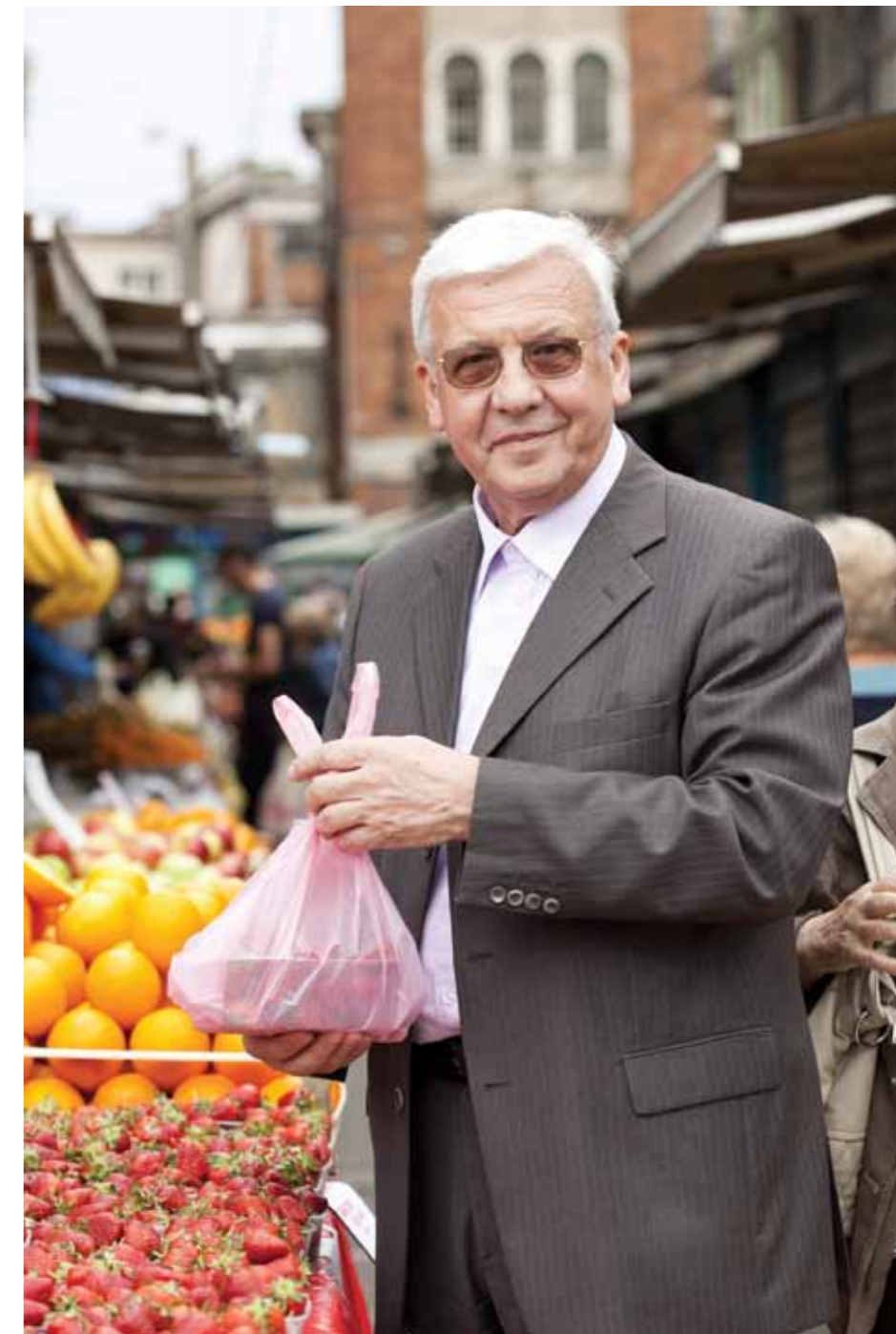
Gorski kotar! Što uopće učiniti i kako pomoći Gorskom kotaru, njegovim gradovima i općinama u borbi s neimaštinom, depopulacijom, elementarnim nepogodama. Da li nam "hrvatska Švicarska" izmiče iz ruku i lijepih projekcija?

- Ta "hrvatska Švicarska" sa svim svojim posebnostima, izuzetnostima, ljepotama i vrijednostima trebala bi se naći pri vrhu liste naših projekata namijenjenih europskim strukturnim fondovima. Goranski gradovi i općine trebaju potporu Županije u izradi projekata jer je to područje izuzetnog investicijskog i razvojnog potencijala. Nije lako, a ni jednostavno nadoknaditi dugo razdoblje u kojem je taj kraj gospodarski stagnirao i populacijski odumirao. Sada nas je pogodila i kriza što su itekako osjetili proračuni goranskih općina i gradova, no uz dobre projekte, koordinaciju županijske i podršku državne razine, uvjeren sam da je moguće pokrenuti ubrzaniji razvoj Gorskog kotara.

Godinama ste bili na izvršnim funkcijama u Županiji. Ne morate odgovoriti ali sigurno Vas mnogi pitaju – hoćete li se sada u potpunosti posvetiti karijeri sveučilišnog profesora ili imate i neke druge profesionalne planove?

- U Primorsko-goranskoj županiji sam 16 godina, četiri godine kao član i potpredsjednik Županijske skupštine, šest godina član poglavarstva i četiri godine zamjenik župana, te na kraju čelni čovjek Županije. U mom dosadašnjem radu i angažmanu nikada nisam

Moj radni dan traje najmanje šesnaest sati. Ono što radim potpuno me obuzima i u tome uživam. Zadovoljan sam kad iza onoga što radim vidim društvenu korist i rezultat

zapustio sveučilišne obveze. To je moj osnovni poziv uz koji sam preuzimao razne društvene i političke obveze. Tako će, što se mene tiče, biti i ubuduće. Ne mogu sebe zamisliti izvan dinamike društvenih zbivanja i politike, kao što ne mogu sebe zamisliti bez moje katedre, znanstvenog rada, kolega profesora i mojih studenata. Moj radni dan traje najmanje šesnaest sati. Ono što radim potpuno me obuzima i u tome uživam. Zadovoljan sam kad iza onoga što radim vidim društvenu korist i rezultat. ■■

Zahvala suradnicima

Županijske stručne službe broje otprilike dvjesto ljudi, oni čine stručno i izvršno tijelo s kojim ste radili bez teškoća. Što njima, svojim suradnicima, imate poručiti na odlasku?

- Glavnina posla i preuzetih obveza je na tim službama. Bez dobrih stručnih i kvalitetnih kadrova politika je vezanih ruku. Valja uvažiti savjete i preporuke koje dolaze s te strane, jer stručni ljudi u pravilu znaju svoj posao. Bez dobrog tima i timskog rada nije moguće ostvariti planirane ciljeve. O županijskim stručnim ljudima i pročelnicima mislim sve najbolje i ovim putem im zahvaljujem na suradnji i pomoći.

Detalj iz novouređene kotlovnice

Za škole Gorskog kotara kao energent se koristi drvena biomasa (peleti), a uvođenjem novog goriva kotlovnice ostvaruju realne uštede. Jedan od motiva za takvu odluku je i činjenica da u Gorskom kotaru postoji više proizvođača peleta, pa se uporabom drvene biomase kao goriva u školskim kotlovnicama doprinosi razvoju lokalnog gospodarstva i drvoprerađivačke industrije toga kraja

Školske kotlovnice na novi pogon

Jeftinije i bolje grijanje

Napisao i snimio: Marinko KRMPOTIĆ

Za realizaciju projekta "Rekonstrukcija toplovodne kotlovnice za primjenu drvene biomase kao energenta za pogon toplovodnih kotlova u OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice" ukupno je od 2010. do 2012. godine utrošeno oko 3, 6 milijuna kuna. Cijela investicija financirana je isključivo iz Županijskog proračuna, a od stavljanja kotlovnice u funkciju, u listopadu 2012. godine, postignute su znatne uštede u troškovima energenata, točnije oko 300.000 kn u odnosu na isti period prethodne godine, pri čemu su svi prostori adekvatno zagrijavani, ističe ravnatelj OŠ Ivana Gorana Kovačića, prof. Mladen Bolf, dodajući kako je novi sustav grijanja u pogon pušten 28. listopada prošle godine i odlično je izdržao zimu: "Grijanje je nedvojbeno bilo bolje, kvalitetnije i ravnomjernije, a najbitnije je da je i puno jeftinije. Naime, u usporedbi s troškovima prošle zime mi smo uštedjeli velikih 300.000 kuna. Uz očiglednu povećanu energetske učinkovitost svakako je vrlo važno i to da je riječ o korištenju ekološkog energenta, a moram naglasiti kako smo vrlo zadovoljni i suradnjom s delničkim poduzećem "Energy Pellets" koje nas pravovremeno i vrlo kvalitetno snabdijeva potrebnim količinama peleta", rekao je ravnatelj Bolf.

U 36 godina postojanja zgrade delničke osnovne škole, upravo protekle zime - a ona je bila iznimno žestoka, hladna i duga - učenici i nastavnici najbolje su se grijali, a najmanje potrošili! Za ovaj itekako dobrodošao paradoks najzaslužnija je Primorsko-goranska županija, točnije pred oko godinu dana završen projekt rekonstrukcije školske kotlovnice na drvenu bio masu, projekt realiziran u okviru ideje racionalizacije troškova i usmjeren na što kvalitetnije korištenje alternativnih i obnovljivih izvora energije. Realizacija projekta tekla je, od početne ideje pa do završetka i primjene, postupno i uz poštovanje svih pravila struke, a konkretnije pojedinosti o ideji, njenoj razradi i primjeni te planovima za budućnost rekla nam je mr. sc. Jasna Blažević, pročelnica Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i sport Primorsko-goranske županije:

- Nakon što je 2002. godine Županija preuzela osnivačka prava nad osnovnim školama, njena je obveza postala financirati materijalne troškove 31 osnovne škole, a budući da su jedna od većih stavki rada svake škole troškovi energenata - posebno lož-ulja na koje su se tada grijale sve veće školske zgrade - počelo se razmatrati mogućnosti racionalizacije troškova u tom dijelu. Prvi je korak bio analiza mogućnost uvođenja novih obnovljivih izvora energije pri čemu se najprije pokušalo s uvođenjem plina kao energenta za grijanje, što je rezultiralo izgradnjom dviju kotlovnica na plin u dvije škole Riječkog prstena.

No, budući da su troškovi energenata za grijanje posebno visoki u školama Gorskog kotara, gdje sezona grijanja traje i do 9 mjeseci, počelo se posebno razmatrati moguće alternativne energente za škole na tom području. Analiza je pokazala kako bi za škole Gorskog kotara primjereni energent bila drvena biomasa (peleti), te da bi uvođenjem novog goriva kotlovnice ostvarile realne uštede, a jedan od motiva je pri tome bila i činjenica da u Gorskom kotaru postoji više proizvođača peleta, pa bi se uporabom drvene biomase kao goriva u školskim kotlovnicama doprinijelo razvoju lokalnog gospodarstva i drvoprerađivačke industrije toga kraja.

Elaborati i dozvole

Kao pilot projekt za uvođenje novog energenta odabrana je Područna škola Tršće, dio Osnovne škole Petar Zrinski Čabar, gdje se pojavila potreba sanacije kotlovnice. U 2008. godini izrađen je elaborat o uvođenju novog energenta, u kojem su bili prikazani svi aspekti energetskog i financijskog učinka ove investicije. Utvrdilo se da bi investicija, zbog malog kapaciteta kotlovnice, bila isplativa tek u roku daleko dužem od 10 godina (uobičajeni rok trajanja kotlovnica), pa je stoga zaključeno kako ova škola ne bi bila pogodna za uvođenje novog energenta.

Novim elaboratom koji je izrađen 2009. godine obuhvaćene su četiri druge osnovne škole s područja Gorskog kotara - OŠ Mrkopalj, OŠ Ivana Goran Kovačić Delnice, OŠ Petar Zrinski

- 1 - Novi ekološki sustav grijanja predstavljen je kao uspješan projekt za travanjskog posjeta flamanskog Ministarstva vanjskih poslova Hrvatskoj
- 2 - Usprkos iznimno jakoj zimi koja je okovala zgradu delničke osnovne škole, nikakvih poteškoća s grijanjem nije bilo
- 3 - Novi sustav grijanja koristi se i za bazen sportske dvorane...
- 4 - ... kao i za vrtić u kojem nikad nije zima!

Čabar, te Područna škola Moravice OŠ Vrbovsko. Procijenjena su ulaganja i isplativost projekata, te utvrđeni potrebni radovi. Temeljem ovog elaborata zaključeno je da bi učinak uvođenja ovog energenta, gledano sa svih aspekata, bio najveći za OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice, s obzirom na činjenicu da su na kotlovnici škole spojeni Dječji vrtić Hlojkica, trodijelna sportska dvorana te bazen.

Projektom je planirano smanjenje troškova za gorivo, uz istovremeno povećanje energetske učinkovitosti, te smanjenje emisije štetnih plinova. Na temelju tih procjena izrađena je tijekom 2010. godine projektna dokumentacija za program "Rekonstrukcija toplovodne kotlovnice za primjenu drvene biomase kao energenta za pogon toplovodnih kotlova u OŠ Ivana Gorana Kovačića Delnice", te su ishodovane sve potrebne dozvole.

Prva iskustva odlična

Projekt se sastojao od strojarskih i građevinskih radova, a izvršena je i zamjena postojećih dotrajalih i neefikasnih kotlova na lož ulje novim kotlom, ugradio se kotao na drvenu biomasu s pripadajućom opremom, izvršila se dogradnja 120 m² novog prostora za skladištenje biomase, kao i rampa za ukrcaj goriva te ugradio sustav transporta peleta prema kotlu. Tijekom 2010. i 2011. godine nabavljen je dio navedenog postrojenja kotlovnice, a tijekom 2012. godine izvedeni su radovi dogradnje novog prostora za

skladištenje i ugrađena je sva potrebna oprema. Iako je kao energent kotlovnice predviđena drvena biomasa (pelete), omogućen je i rezervni pogon na lož ulje, zbog čega je nabavljen i novi kotao za lož ulje. Poslovi su kraju bili u cijelosti privedeni u listopadu prošle godine, a novi sustav energije svečano je pušten u pogopn 28. listopada 2012. godine.

- Prva iskustva vezana uz rad te preuređene kotlovnice su izuzetno pozitivna jer ne samo da smo u odnosu na troškove prethodne godine uštedjeli oko 300.000 kuna, već se sada koristi i ekološki prihvatljiv energent, a budući da pelete nabavljamo u Delnicama, istodobno pomažemo i lokalnom gospodarstvu. Upravo zbog ovako dobrih rezultata planiramo nastaviti s uvođenjem biomase kao energenta za grijanje škola Gorskog kotara. Prioritet bi trebale imati kotlovnice većeg kapaciteta budući da je u takvim slučajevima isplativost relativno velikih ulaganja brža. U skladu s tim u planu je da sljedeći projekt realiziramo za kompleks školskih objekata u Moravicama budući da on obuhvaća Područnu osnovnu školu, srednju Željezničko tehničku školu, te dvije zgrade učeničkog doma. Za projekt je potrebno izraditi izvedbenu projektnu dokumentaciju, a financiranje te dokumentacije prijavili smo početkom 2013. godine na Natječaj za korištenje sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost RH", govori mr.sc. Jasna Blažević. ■■

Sljedeći na redu kompleks školskih objekata u Moravicama - mr.sc. Jasna Blažević

Obnovljiva energija na krovovima ustanova

Jasna Blažević najavljuje nove županijske projekte obnovljivih izvora energije:

"Radi se o projektu grijanja vode solarnim čelijama u učeničkim domovima čiji je osnivač Županija. U tijeku je izrada projektne dokumentacije za 4 učenička doma - UD Lovran, UD Podmurvice, UD Sušak i UD Kvarner. Ovaj program bi se prijavio za sufinanciranje na neki od sljedećih natječaja Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost RH. Osim ovih projekata, u tijeku su i drugi programi koji se odnose na obnovljive izvore energije, a vezani su uz zgrade županijskih škola. Pri tome je značajna suradnja Županije i Regionalne energetske agencije Kvarner d.o.o.

Jedan od zajedničkih programa je i "Burza krovova javnih zgrada" kojim se na odabranim javnim zgradama u PGŽ instaliraju fotonaponski sustavi za proizvodnju električne energije. U program su u 2012. godini uključene zgrade Srednje škole Crikvenica, Osnovne škole Ivan Mažuranić Novi Vinodolski, Osnovne škole Frane Petrića Cres, Osnovne škole Čavle i Srednje škole Hrvatski kralj Zvonimir Krk, a u 2013. godini program se nastavlja za sljedećih 6 objekata. Također, u organizaciji REA Kvarner u 2012. godini izvršena je energetska certifikacija 6 zgrada županijskih ustanova školstva, a za 2013. godinu planirana je certifikacija sljedećih 16 zgrada", rekla je Blažević.

Iskreno volim i živim Kastav, ne samo ljude, već i taj starinski duh
- Ivica Lukanović

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Fotografije: Arhiva ZIP

Na plaće svega 5 posto proračuna

Najčešće u govoru spominjete množinu. Znači li to da je u pitanju timski rad?

“Naravno, pa to je i u skladu s našim ‘Složimo se!’”. Smatram da gradska uprava radi izuzetno kvalitetno, ponajprije stoga jer je riječ o vrhunskim stručnjacima na svojim područjima. Trenutačno Grad Kastav ima 15 uposlenih, a troškovi njihovih plaća i ostala uz to vezana davanja iznose svega 5 posto od 30 do 40 milijuna kuna teškog proračuna. To je izuzetno efikasno i po tome smo, mislim, u vrhu Hrvatske. Za nas svako novo zapošljavanje znači ulaganje pa smo nedavno uposlili osobu koja je kao pripravnik uspješno radila na prijavama za EU natječaje. Nastavljamo pratiti te natječaje, aplicirat ćemo na njih te vjerujem, i s te strane donijeti korist Kastvu.

Kastav je mjesto gdje je sve ugodnije i ljepše živjeti

1993. godine, dolazi i do reorganizacija lokalne samouprave u Hrvatskoj pa Kastav stječe najprije status općine, potom i Grada. Budući da sam tada vrlo jako uključen u različita kulturna zbivanja ja sam od trenutka osamostaljenja Kastva kao zasebne lokalne samouprave najprije - nakon uspjeha na lokalnim izborima - vršio u dva mandata dužnost člana Gradskog poglavarstva zaduženog za kulturu, potom sam bio u jednom mandatu vijećnik, a posljednje četiri godine sam gradonačelnik.

Izrađeno sedam urbanističkih planova, tri u izradi

Postoji li neki poseban motiv zbog kojeg ste se odlučili kandidirati se za gradonačelnika?

“Kandidatura je bila logičan nastavak mojih dotadašnjih društvenih i političkih aktivnosti, a ako treba tražiti neki dodatni motiv onda je on bio u tome da sam bio nezadovoljan činjenicom da je za ulaganje na području Kastva, od kupovine zemljišta i gradnje kuća pa do razvoja poduzetništva vladao veliki interes, a napretka nije bilo jer nije bilo adekvatne prostorno-planske dokumentacije. To smo za mog mandata iz korijena promijenili. U nepune protekle četiri godine izradili smo sedam urbanističkih planova, a tri su još u izradi i bit će uskoro gotovi. To je izuzetno bitno za daljnji razvoj cijelog ovog kraja i čini me zadovoljnim jer sam jednu od želja vezanih uz pomoć svom Kastvu uspješno realizirao.

Da li je to i najveći uspjeh vašeg mandata i kako ga ocjenjujete?

“To svakako jest velika stvar, ali ne i naš najveći uspjeh. Krenuli smo u teškim vremenima i znali da neće biti lako, ali nisam ipak očekivao da će ta

Ulaz u staru jezgru Kastva

kriza, kako gospodarska, tako i društvena, biti tako jaka. No, usprkos svemu gotovo sve planove smo izvršili, a neke i premašili. Jako je bitno, možda i najbitnije da smo u ove četiri godine sagledali mogućnosti razvoja Kastva u narednih dvadesetak godina te postavili temelje za to. Najznačajniji naš projekt je izgradnja sportske dvorane, projekt vrijedan 30 milijuna kuna. Dvorana živi s mjestom, svi su termini zauzeti i ona ima funkciju koja joj je i temeljna - služi djeci i mladima za sportski razvoj, a uz to i za brojne društvene susrete i zbivanja. Vrlo je važno i to što smo sistematizirali i evidentirali imovinu grada Kastva. Uknjižili smo brojne nedefinirane parcele, izvršili povrat parcela od Republike Hrvatske te dobili oko 150.000 kvadratnih metara pa je imovina Grada narasla za 15 milijuna eura i sve je to uknjiženo u gradskim zemljišnim knjigama i predstavlja jedan od resursa daljnjeg razvoja. Nadalje, nismo bili zadovoljni stanjem vodoopskrbe pa smo, uz pritisak na naše poduzeće ‘‘Vodovod i kanalizacija’’, napravili i prijave na natječaja za EU sredstva i zahvaljujući svim tim aktivnostima napravili jako puno. Tako smo, primjerice, iz EU programa IPPARD i sredstava Hrvatskih voda za ovu i sljedeću godinu dobili potpore u visini od oko 20 milijuna kuna koje ćemo iskoristiti za daljnje unaprijeđenje vodoopskrbe i sustava odvodnje.

Više od 500 poduzetnika - veliki potencijal

Puno smo ulagali i u tzv. radnoj zoni gdje smo za uređenje pristupne ceste izdvojili preko 3 milijuna kuna, a pokušat ćemo u sinergiji s vlasnicima zemljišta osnovati tvrtku, ponajprije stoga što na području Kastva postoji više od 500 poduzetnika što je naš veliki potencijal i to je svakako jedan od smjerova našeg razvoja u budućnosti jer s jedne strane itekako može pomagati proračunu, a s druge strane itekako puno znači za zapošljavanje ljudi na ovom području. Od tih poduzetnika neki su jaki i u hrvatskim okvirima, primjerice drvoprerađivačko poduzeće ‘‘Cedar’’, pa zatim ‘‘Monte Electro’’, ‘‘AuroDomus’’, ‘‘Jadran Impex’’, ‘‘Rijeka metali’’, ‘‘Rijeka aluminij’’...

Kastav je sve značajniji i na području turizma, pogotovo onog okrenutog gastro užicima.

‘‘Prije dvadesetak godina ovdje se nije imalo gdje popiti kavu, a sada imamo nekoliko izuzetno kvalitetnih restorana i pretvorili smo se u gastro

Najznačajniji projekt je izgradnja sportske dvorane, vrijedan 30 milijuna kuna

odredište sa preko tisuću stolica u restoranima i kafićima. Trenutačno radimo na projektu privlačenja turista iz Liburnije na Kastav i to u brojne ateljee, izložbe, zavičajne zbirke i sadržaje kakve drugi nemaju poput bravarije, kotlarije, peknjice, bačvarijske i kovačije. Tu su i brojni festivali od Kastavskog kulturnog leta do Festivala gitare pa svakako možemo biti zanimljivi brojnim gostima i možemo postati, uz gastro, i vrlo snažna izletnička turistička destinacija. Vjerujem da ćemo za deset godina biti vrlo jako turističko odredište u kojem neće biti ništa neobično svaki dan vidjeti lijep broj turista.

Rast broja stanovnika

U kom bi se smjeru Kastav trebao, po vama, dalje razvijati?

‘‘Kastav je mjesto gdje je ugodno i sve ljepše živjeti. Vidi se to i po tome što je u posljednjih četrdesetak godina zabilježen veliki porast stanovništva, netipičan za ovaj kraj. Još 1974. godine u Kastvu je živjelo manje od dvije tisuće ljudi, a sada ih je oko 11 tisuća! Taj rast će biti nastavljen, pogotovo kad kriza priđe kraju. No, više od 15 tisuća ljudi ovdje ne bi trebalo živjeti jer to tada više neće biti ovako ugodan prostor za život. Za tih petnaestak tisuća ljudi treba pripremiti sve što je za dobar život potrebno pa stoga već sada postavljamo temelje da bismo u godinama što dolaze realizirali projekte aneksa školskoj zgradi, novih jaslja i novog groblja. To su tri kapitalna javna objekta koja moramo što prije realizirati da bismo mogli normalno funkcionirati i stoga na svakom od ta tri projekta već vrlo ozbiljno radimo i jasan nam je smjer djelovanja. Naravno, kod ovih projekata, pogotovo kod gradnje aneksa školskoj zgradi, očekujemo znatnu pomoć Primorsko-goranske županije, a za groblje i jaslje ponajviše ćemo sami izdvajati sredstva.

Općenito, naša vizija Kastva - a dio nje već smo ostvarili - je stvoriti mjesto što ugodnije i ljepše za život. Naglašavam kako smo među rijetkim lokalnim samoupravama u Hrvatskoj u kojoj nema naplate parkiranja, nismo uveli prirrez iako imamo pravo na to, ne naplaćujemo korištenje sportske dvorane. Trudit ćemo se tako ponašati i dalje jer zadovoljenje javnih potreba jedan je od naših zadataka i smisla rada pa ćemo i dalje činiti sve da život ljudi ovog područja bude što ugodniji i sa što manje izdataka’’, zaključio je Lukanović. ■■

Prije dvadesetak godina ovdje se nije imalo gdje popiti kavu, a sada imamo nekoliko izuzetno kvalitetnih restorana i pretvorili smo se u gastro odredište sa preko tisuću stolica u restoranima i kafićima. Vjerujem da ćemo za deset godina biti vrlo jako turističko odredište, kaže gradonačelnik Lukanović

Došao iz poduzetništva

Ivica Lukanović rođen je u Rijeci, a s navršene deset mjeseci seli s roditeljima u Kastav u kojem živi od tog trenutka s obitelji. U Rijeci je završio Građevinsku školu, potom i Građevinski fakultet, a niz je godina bio vrlo uspješan kao poduzetnik. ‘‘Naša obiteljska firma ‘‘Modern Line’’ imala je sjajne rezultate, a ja sam dobio i nagradu za menagera godine. Upravo iskustvo vezano uz poduzetništvo u velikoj mi je mjeri pomoglo i pri obavljanju ovog posla jer smatram da netko tko ima iskustva u privatnom sektoru može ta saznanja iskoristiti za rukovođenje u javnom sektoru. Uz to puno sam o svemu naučio i od starih Kastavaca, ponajprije o povijesti koja mi je i danas stalna inspiracija i iz koje učim i vežem je uz današnjost. Iskreno volim i živim Kastav, ne samo ljude, već i taj starinski duh’’, kaže Lukanović.!

Netcom obilježava dvadeset godina uspješnog poslovanja u segmentu softverskih programa. Žarište im je uvijek bilo na proizvodnji softvera i pružanju systemske podrške u segmentu izdavaštva, ne samo u našoj regiji nego i za susjedne države

Od početka smo znali u kojim segmentima djelovanja fokusirati znanje i iskustvo, plasirati proizvod i doći do krajnjeg korisnika - direktor Anto Domic

Uspon riječke kompjutorske tvrtke

Napisala: Slavica KLEVA
Snimio: Petar FABIJAN

Kada je dipl.inž. Anto Domic prije 25 godina hrabro zakoračio u privatne vode osnovavši obrt za proizvodnju softvera, nije mogao ni slutiti da će 2013. godina biti godina uspjeha i obilježavanja dva desetljeća rada. Danas je NetCom respektabilna tvrtka u kategoriji malih poduzeća koje zapošljava 38 ljudi.

NetCom je prepoznatljiv brend u proizvodnji softvera ne samo na teritoriju Primorsko-goranske županije, nego i izvan granica naše zemlje.

Otvorio sam obrt 1989. godine, a u Rijeci s partnerom osnovao tvrtku za proizvodnju softvera 1992. godine. Već slijedeće godine osnivam tvrtku pod nazivom NetCom i od tada naša priča traje, kaže nam direktor Anto Domic objasnivši da je od početka znao u kojim segmentima djelovanja može fokusirati znanje i iskustvo ali i plasirati proizvod, doći do krajnjeg korisnika.

Žarište nam je uvijek bilo na proizvodnji softvera i pružanju systemske podrške u segmentu izdavaštva, ne samo u našoj regiji nego i za susjedne nam države. Tako smo prisutni u "Ljubljanskom dnevniku", "Primorskim novicama", a na našem području održavamo "Novi list", u Slavoniji "Glas Slavonije" i "Zadarski list", te "Večernji list", HINA-u i nekad "Vjesnik" koji je sada u stečaju. Prisutni smo i u Bosni i Hercegovini, pružamo podršku za "Dnevni

NetCom ima i maloprodaju u Rijeci i Puli, sa širokim izborom iz asortimana kompjutorske opreme i softvera te uz kvalitetan servis - ekipa iz Rijeke

Šezdeset posto zaposlenika su s visokom stručnom spremom, uglavnom informatičke struke

Avaz", a u Crnoj Gori za dnevni list "Vijesti". U Republici Srbiji surađujemo s nekoliko malih izdavača koji djeluju pod jedinstvenim imenom "Lokal Press".

Razvili programe za lokalne uprave i bolnice

Naši partneri na području izdavaštva su tvrtka Miles 33 iz Londona i Tera Digital Publishing iz Milana, kaže nam u daljnjem razgovoru Domic te nastavlja da su prisutni i u lokalnoj upravi s aplikacijom za upravljanje dokumentima i aplikativnim softverom. Objasnio nam je da to znači da je softver prilagođen dvosmjernoj komunikaciji, građana s lokalnom upravom. Taj sistem smo usvojili od njemačkog Fraunhofer Instituta koji omogućava građaninu da transparentno vidi kako uprava radi, pa tako primjerice građanin može u svakom trenutku ispuniti bilo koji od zahtjeva "on line". Interaktivne servise koristeći taj software, posebno je razradio Grad Rijeka gdje su opisane procedure za nekoliko stotina zahtjeva koje građani mogu ostvariti, a tu su i manji gradovi i općine kao što su grad Krk i Korčula te općina Viškovo. Na razini Hrvatske imamo preko 250 korisnika naših programa, poručuje nadalje Domic i nabroja da je riječ o gradovima, općinama ali i nekoliko Državnih arhiva, komunalnih poduzeća, fakulteta, škola i drugih organizacija.

Jedan dio poslovanja NetCom-a čini systemska podrška korisnicima koji imaju složene informatičke sustave

Razvili smo i program za kompletan bolnički sustav. To je relativno novi proizvod, star tri godine. Pacijent se prati od trenutka kada je ušao u bolnički sustav, sa svim podacima o njemu u digitalnom obliku. Sve je transparentno, vidljivo i razumljivo te olakšava rad i medicinskom i administrativnom osoblju. Uprava bolnice može pratiti troškove na nivou pacijenta, specijaliste ili odjela te imati potpunu kontrolu u upravljanju. Naš sustav između ostalih koriste i primjenjuje Specijalistička ortopedska bolnica u Lovranu, Lopača i Hemodijaliza na Krku. Moram naglasiti da smo u potpunosti integrirani i sa sustavom Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO-om).

Gold partneri Microsofta i Intela

NetCom je i ISP provider s vlastitim serverima u Hrvatskoj i Americi gdje pružaju usluge hostinga i systemske podrške, konkretnije, usluga smještaja web stranica i aplikacija.

Jedan dio poslovanja NetCom-a je i systemska podrška korisnicima koji imaju složene informatičke sustave s nekoliko desetaka servera, radnih stanica i aktivne mrežne opreme, kao što su izdavačke kuće, banke, bolnice i srednja i veća privatna poduzeća.

NetCom ima i maloprodaju koja se nalazi u Rijeci i Puli, namijenjene su građanima u ove

dvije županije sa širokim izborom iz asortimana kompjutorske opreme i softvera te pruža i kvalitetan servis. NetCom je suvlasnik poduzeća INFOS iz Splita pa su na taj način oba poduzeća ostvarila značajne uštede u racionalizaciji troškova razvoja i nastupa na tržištu.

A u NetComu je struktura zaposlenih fascinantna, preko 60 posto svih zaposlenika čine osobe sa visokom stručnom spremom, uglavnom informatičke struke, dok su ostali zaposlenici tehničke struke. Inženjer Domic stoga podsjeća da se u razvoju softvera u NetComu primjenjuju najnoviji alati za praćenje razvoja i kvalitetu proizvoda te podrške korisnicima.

U razvoju softwarea glavni partner nam je Microsoft, a mi kao hrvatska tvrtka imamo status "gold partnera" što znači da imamo određen broj kvalitetnih i kompetentnih osoba koje vladaju cijelim nizom Microsoftovih alata i tehnologija. I kod Intela imamo status gold server integrator što nam omogućava da možemo na tržištu ponuditi sofisticirana rješenja bazirana na širokoj paleti Intelovih servera.

Ekskluzivni smo distributer i sistem integrator za proizvode Tera Digital Publishing iz Milana za cijelu regiju. Zastupnici smo i aplikativnog rješenja za interaktivne servise lokalne i javne uprave Fraunhofer Instituta iz Njemačke. ■■

Interaktivni servisi

Softver za interaktivne servise s aktivnim obrascima koji se nalazi na stranici Grada Rijeke vrlo je pregledan s velikim brojem jasno opisanih zahtjeva koje može podnijeti, kako građani tako i pravne osobe. Doduše, na stranici grada je malo teže pronaći, no nakon što kliknete na link "AZ lista" na prvoj stranici u gornjem desnom uglu otvaraju se svi dokumenti koji građani zahtijevaju, traže, interesiraju se za neko pravo, trebaju primjerice ispuniti neki formular, pokušati riješiti neki problem i slično. Svi upiti, svi zahtjevi posloženi su abecednim redom ili prema životnoj situaciji pa tako nema nikakve dvojbe da građanin ostane uskraćen za ijednu informaciju koja ga zanima.

Na primjer, Odjel za kulturu Grada Rijeke zahtjeve za financiranje programa u kulturi prima isključivo podnesene elektronskim putem. Pošalju se prijave, a onda na njih Odjel za kulturu u većini slučajeva odgovori negativno. Ali, to je već neka druga priča..

Veli Lošinj

Otočni dragulj koji turistički živi 3 mjeseca a mogao bi 12

Veli Lošinj gradić je bogate povijesti koji je već doživio trenutke velikog uspona, kako u brodarstvu i pomorstvu, tako i u lječilišnom turizmu. Ukoliko se prirodne prednosti iskoriste na pravi način, čeka ga i svijetla budućnost, prije svega razvojem zdravstvenog turizma, zahvaljujući kojem bi se mogle razviti i mnoge druge djelatnosti

Polovicom 19. stoljeća pomorstvo Velog Lošinja broji 127 jedrenjaka duge plovidbe - malo je tragova tog vremena

Napisao i snimio: Walter SALKOVIĆ i Arhiva ZIP

Institut Plavi svijet

Teško je na ograničeni prostor ove kartuline "ugurati" sve zanimljivosti malog Velog Lošinja, ali svakako treba spomenuti Institut Plavi svijet, udrugu koja od 1999. godine provodi istraživanje zajednice dobrih dupina koji naseljavaju more oko Cresa i Lošinja. Uz praćenje aktivnosti dupina udruga provodi volonterske akcije namijenjene motiviranim pojedincima koji žele aktivno sudjelovati u njihovim svakodnevnim poslovima, a 2003. godine otvoren je u Velom Lošinj u prvi edukacijski centar o moru na Jadranu. U ovom prostoru kroz stalni postav, izložbe, interaktivne multimedijske prezentacije, radionice, predavanja i tečajeve provodi se kontinuirana edukacija posjetitelja.

Da razjasnimo odmah na početku: Veli Lošinj manji je od Malog Lošinja. Osnovan je pod nazivom Velo Selo stotinjak godina prije Malog Sela i stoljećima je bio glavno naselje na otoku Lošinju. No, Mali Lošinj brže se razvijao od svog starijeg susjeda. Prekretnica je bila promjena načina plovidbe, s jedrenjaka na motorne brodove. Sredinom 19. stoljeća u velološinskom brodogradilištu još su se gradili jedrenjaci, a u Malom Lošinju osnovano je brodogradilište koje je proizvodilo brodove na motorni pogon. Bankrotom Brodarskog društva započinje stagnacija Velog Lošinja i poslije 1. svjetskog rata nije više imao snage za nove gospodarske pothvate. Danas Veli Lošinj ima, prema popisu iz 2011. godine, svega 901 stanovnika, dok je Mali Lošinj najveće naselje na hrvatskim otocima i broji nešto više od 6.000 stanovnika.

"...i tu se trajno nastaniše"

U antičko doba otok Lošinj bio je uglavnom nenaseľen, pod jurisdikcijom Osora koji, prema nekim podacima, tada upravlja područjem s oko 20.000 stanovnika. Za razliku od naselja na Cresu koja bilježe povijest dugu i do 4.000 godina, prvo naselje na otoku Lošinju nastaje krajem 13. stoljeća južno od današnjeg Velog Lošinja, na plodnoj zemlji iznad uvale Javorna, oko najstarije velološinske crkve sv. Nikole. Prema predaji, crkvu su sagradili redovnici bazilijanci kojima je srušen samostan na susjednom otočiću Palaciolu. Na današnjoj crkvi stoji natpis koji opisuje nastanak Velog Sela:

"Godine Gospodnje 1280. pod vodstvom Obrada Harnovića došlo je 12 hrvatskih obitelji na južni dio otoka Lošinja i tu se trajno nastaniše". Tadašnja jednobrodna gotička crkva postala je svetište nove i veće barokne građevine podignute u 18. stoljeću. Danas je ta crkva izvan funkcije, a oko nje jedva se naziru tragovi prvotnog naselja. Sredinom 15. stoljeća ukinuto je ograničenje u obrađivanju zemlje koje su osorske vlasti bile nametnule doseljenicima, te se naselje širi prema moru. Početak je to mletačke vlasti nad istočnom obalom Jadrana. Tada je sagrađena i samostojeća kružna kula, podignuta radi obrane luke i naselja od gusarskih pljačkaških pohoda, u kojoj se danas nalazi muzejsko-galerijski prostor u sklopu Lošinjskog muzeja.

Od 18. stoljeća naselje se razvija oko velološinskog zaljeva te postaje urbano barokno mjesto s glavnim trgovim uz more i dvije dominantne ulice koje vode u Velo Selo i uvalu Rovenska u kojoj se razvija tipično ribarsko naselje zgusnute strukture, s malim kamenim kućama.

Visoke kuće, u prvom redu oko luke, te brojne raskošne vile s lijepim vrtovima, danas su glavne značajke Velog Lošinja. Vile su sagradili velološinski pomorci, kapetani i brodovlasnici, a nakon Drugog svjetskog rata mnoge su pretvorene u stambene zgrade i odmarališta te je neadekvatnim preinakama narušen njihov prijašnji sklad. S razvojem turizma i vile se obnavljaju, a u planovima lokalne samouprave namijenjena im je budućnost malih obiteljskih hotela.

Krenula je obnova Lječilišta, a radovi prve faze bit će gotovi do kraja godine

Doba kapetana

Pomorstvo Velog Lošinja posebno je zanimljiva priča.

Velološinjani, naravno, nisu oduvijek bili pomorci. Kako je prvo naselje podignuto podalje od mora, u dodir s plovidbom došli su u 15. stoljeću, kad se Veli Lošinj "spustio na obalu". Prva pomorska iskustva stjecali su na mletačkim galijama kao galijoti, a kasnije su ih primjenjivali na malim jedrenjacima za obalnu plovidbu, gripovima. Na takvom gripu prikazan je prvi poznati velološinski paron ("gospodar" broda) Blaž Gladulić (Blasius Gladulich), na svojoj nadgrobnoj ploči iz 1604. godine.

Tijekom 17. stoljeća Velološinjani plove na mletačkim brodovima kao mornari, vojnici, časnici i, konačno, zapovjednici. Postaju kapetani duge plovidbe i plove oceanima te se 1850. godine u Velom Lošinju - koji tada broji oko 2.000 stanovnika - spominje pedesetak kapetana. Pomorstvo Velog Lošinja dosiže svoj vrhunac i ima 127 jedrenjaka duge plovidbe! Glavna luka postaje premalena za njihov prihvata. Započinju radovi na uređenju nove trgovačke luke u uvali Rovenska, a kamen temeljac za veliki lukobran položio je sam austrijski nadvojvoda Ferdinand Maksimilijan. Uz lukobran je podignuto brodogradilište u kojem je sagrađeno svega nekoliko velikih jedrenjaka jer su pojavom parobroda 70. i 80. godina 19. stoljeća tradicionalno sredozemno pomorstvo i jedrenjaci otišli u povijest. Zlatno doba velološinskog pomorstva završilo je s nestankom jedrenjaka, no uspomene i priče o podvizima kapetana žive su i danas.

Početak lošinjskog turizma

Osim po slavnoj pomorskoj tradiciji Veli Lošinj poznat je i po, kako se to danas zove, zdravstvenom turizmu. Zbog svog geografskog položaja, na

samoj sredini sjeverne hemisfere, otok Lošinj ima jedinstvena klimatska obilježja. Blaga mediteranska klima i raznolika raslinje pogodno djeluju na dišne puteve i ublažavaju alergije.

Nekoliko godina nakon propasti velikog brodogradilišta za jedrenjake, u velološinskoj luci se 6. svibnja 1885. privezuje mali kuter "Palamida" s posjetiteljem koji će odrediti daljnju sudbinu Velog Lošinja. Austrijski nadvojvoda Karlo Stjepan Habsburg dolazi inkognito u potrazi za mjestom na kojem će sagrađiti ljetnikovac. Kupuje kapetansku kuću u gradskoj luci, a zatim i zemljište na kojem gradi vilu "Wartsee". Vila je 1889. godine pretvorena u javno klimatsko lječilište, odnosno bolnicu za dječje bolesti. Tri godine kasnije austrougarsko ministarstvo zdravlja službeno je proglasilo Veli Lošinj "klimatskim zdravstvenim lječilištem". Početak je to lošinjskog turizma.

Od kraja 19. stoljeća lječilište je u više navrata mijenjalo i vlasnika i namjenu. Od 1957. godine je medicinska ustanova (dječja bolnica pa lječilište), te je steklo reputaciju lječilišta specijaliziranog za liječenje dišnih putova, astme, alergija i psorijaze te za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Budući da svoje programe temelji na pogodnostima koje pružaju prirodni uvjeti (blaga mediteranska klima s velikim brojem sunčanih sati, čisto more i zrak te veliki kompleksi borove šume i mediteranskog raslinja), radi se o klimatskom lječilištu.

Lječilište Veli Lošinj proteklih godina nije uspijevalo u potpunosti realizirati svoj potencijal. Tražio se pravi model njegove obnove i lani je odlučeno da će se rekonstrukcija financirati kreditnim zaduženjem same ustanove, a kasnije sredstvima europskih fondova. Ravnateljica Lječilišta Renata Žugić vjeruje da ustanova može postati europski centar zdravstveno-lječilišnog turizma, medicinske rehabilitacije i selektivnih wellness programa. "Naš koncept ostaje zdravstvena

U sklopu obnove lječilišta Veli Lošinj planira se i uređenje parka koji daje dodatnu vrijednost cijelom projektu. Uz ono u park-šumi Pod Javori i cijeli otok Lošinj krasi raznovrsno bilje – identificirano je čak 1018 biljnih vrsta

Obnova Lječilišta je velika šansa za Veli Lošinj - ravnateljica Renata Žugić

U Velom Lošinju već više od 130 godina djeluje i Dom za starije i nemoćne, danas županijska ustanova

1889.

Najdugovječniji živući list na hrvatskom tlu, talijanski dnevni list La voce del popolo, uskoro slavi sedamdesetu obljetnicu kontinuiranog izlaženja. Uloga i smisao djelovanja La vocea danas je afirmiranje jezika, kulture, identiteta, promicanje međuregionalne suradnje u sjevernom dijelu Jadrana, Sloveniji i Italiji

La Voce

je talijanski izlog u Hrvatskoj ali i izlog Hrvatske u Italiji

2013.

Silvio Forza

Silvio Forza, direktor EDIT-a

U pulskoj redakciji La Vocea zaposlio sam se kao mladi novinar i suradnik 1982. godine i radio do 1996. godine. Vratio sam se 2001. godine u Upravno vijeće La vocea, a 2004. godine izabran za direktora EDIT-a.

Naše novinsko-izdavačke proizvode shvaćam kao provedbu u djelo ustavnog prava Talijana na informiranje na vlastitom materinjem jeziku. Međutim, nikada nismo to shvaćali autoreferencijalno, pa iz tog razloga ne radimo novine o zajednici i za zajednicu, nego prave novine koje posvećuju veću pažnju događajima unutar talijanske manjine u Hrvatskoj i Sloveniji.

Obzirom da ni jedan događaj nije vijest dok je novinar ili urednik ne objavi, za nas možemo reći da smo jedini koji većinu svakodnevnih događaja unutar zajednice pretvaramo u vijest. Time dajemo vlastiti doprinos očuvanju identiteta jezika i osjećaja pripadnosti. Istovremeno, kako kroz teme tako i kroz politiku zapošljavanja, promoviramo suživot s Hrvatima i pripadnicima drugih naroda koji žive u ovim krajevima. U ovom trenutku prihvaćamo izazov novih tehnologija pa pripremamo novi internet portal koji će omogućiti svima da nas prate ne samo putem papirnato izdanja već na mobilnim uređajima, tabletu, mobitelu i kompjutoru.

Prisustvo "on line", odnosno na mreži, širi našu publiku i čini nas pristupačnima, esulima i njihovim nasljednicima kojima zasigurno želimo vratiti povjerenje, suradnju i osjećaj pripadnosti istom teritoriju, unatoč svim povijesnim dramama.

La voce del popolo i ostali proizvodi Edita nisu samo "talijanski izlog u Hrvatskoj" nego su i izlog Hrvatske prema Italiji, jer koristimo i želimo još bolje koristiti naše proizvode za promociju hrvatskih vrijednosti, poput prirode, gastronomije, vina, ulja, turističke ponude ali i naše dragocjene kulture suživota.

Napisala: Slavica KLEVA
Snimio: Petar FABIJAN

Dnevna novina na talijanskom jeziku La voce del popolo (Glas naroda) sprema se na veliki jubilej, slijedeće godine navršava se sedamdeset godina kontinuiranog izlaženja. Riječki dnevnik La voce del popolo ulazi u same temelje hrvatskog novinarstva, a to mu mjesto opravdano i pripada jer je osnovan davne 1889. godine u Rijeci, a tiskao se na Sušaku. Kada netko kao La Voce izlazi u kontinuitetu (s manjim prekidima) više od jednog stoljeća onda zasluženo nosi naslov "najdugovječnijeg živućeg dnevnog lista na tlu Hrvatske".

- Točno, La voce del popolo je novina s najdužom neprekidnom medijskom tradicijom, izlazimo svakodnevno osim u nedjelju, priča nam Erol Superina, glavni urednik La vocea. S angažmanom tridesetak i nešto više novinara svakodnevno smo prisutni u Italiji, Sloveniji i dakako u Hrvatskoj. U Istri djeluju naša dopisništva u Puli, Rovinju, Poreču, Umagu, ali i Kopru i Trstu.

Naša uloga, naš smisao djelovanja je afirmiranje jezika, kulture, identiteta, promicanje međuregionalne suradnje u sjevernom dijelu Jadrana, Sloveniji i Italiji. La voce del popolo je brend u Rijeci i Istri, godine i godine uloženoj radu i truda mnogobrojnih generacija novinara i urednika, u kojima se isprepleću političke strasti, ima uzleta i padova... Zahvaljujući tim ljudima,

talijanska autohtonost se uspjela sačuvati ostavi trajna vrijednost i kulturna baština ovog kraja, kaže Superina.

Važan danas kao i prije pedeset godina

- Pripadam generaciji rođenih pedesetih godina usred egzodusa kad su roditelji odlučili oti u grad Rijeci na svojoj zemlji i nikada nije odbacila svoju pripadnost, nismo nastali ni 90-te, ni 20-te godine prošlog stoljeća, mi smo jedina autohtona talijanska manjina izvan granica Italije, objašnjava Superina indirektno sugerirajući zašto je La voce važan danas kao i prije pedesetak godina.

Oduvijek su Talijani, sa ili bez Italije s dubokim osjećajem i ponosom bili protagonisti preporoda, nositelji kulturnog i jezičnog ali i civilizacijskog bogatstva, marljivim radom se dokazivali ali držeći se uvijek jedne referentne točke: La voce del popolo! La Voce je mnogo više od informacije, to je instrument koji je zbio redove Talijana nakon egzodusa, s jakim osjećajem pripadnosti a u svemu tomu je naš dnevnik pokazao sposobnost kulturnog djelovanja i nije retorika ali radilo se o čvrstom spoju ljudskog dostojanstva i nacionalnog ponosa. Upravo zato i govorim o čvrstoj životnoj motivaciji, pojašnjava

Superina koji je na čelu La Voce šesti mandat zaredom, tri mandata bio je glavni urednik talijanske redakcije Panorama, a šesti, odnosno treći zaredom teče u La Voceu.

- Unatoč problemima uspjeli smo sebi pronaći prostor i djelovati na očuvanju jezika i kulture, u krajnjoj liniji to i jest najvažnije područje koje nam garantira razvoj i opstanak jezika, mišljenja je Superina.

Kao glavni urednik La Vocea, Superina je izabran tajnim glasanjem unutar redakcije treći puta zaredom i stoga s ponosom kaže da je upoznao fantastične ljude spomenuvši pritom odličnu suradnju sa "susjedima", redakcijom Novog lista naglasivši da odnosi nikada nisu bili upitni. ▶

Foto desk - Graziella Tatalović, Zlatko Majnarić, Ivor Hreljanović i Goran Žiković

Giacomo Scotti

Scotti: Kako sam postao novinar La vocea

Osamdesetpetogodišnji Giacomo Scotti, talijanski i hrvatski književnik, novinar, publicista, svoje je prve korake u novinarstvu izbrusio upravo u La voceu davne 1947. godine.

- Ma ta vam je priča jako zanimljiva. Zaposlio sam se najprije kao korektor u redakciji krajem 1947. godine. Nakon tri mjeseca napisao sam nešto za zidne novine, tada je to bilo uobičajeno i sasvim normalno da svatko, od čistačice do direktora nešto napiše za zidne novine. "Jel' to tvoje", pitao me jednog dana direktor Erio Franchi, aludirajući na jedan tekst koji sam napisao i objesio na zid. "Je, moj je", odgovorio sam mu. Ajde odi tu na cestu, misleći na izgradnju ceste koja se gradila od Mlake do Kantride (bivša Bulevara Marxa i Engelsa, današnja Zvonimirova ulica, op.a) i napiši kako teku radovi. Napiši nešto o tome, kako lopataju, o atmosferi, rekao mi je, sjećam se kao danas, kaže Scotti. Ori se pjesma, udaraju lopate, gradi omladina, vratim se i napišem. Kad, slijedeći dan, moj tekst na pet stupaca, moj potpis, ma nitko nije bio sretniji od mene, prisjeća se Scotti, inače rođeni Talijan, iz malog mjesta Saviano blizu Napulja, kao osmogodišnjak je došao u Rijeku. I jedne večeri u ožujku 1948. godine kaže mi direktor: "Od večeras si novinar".

La Voce je mnogo više od informacije, to je instrument koji je zbio redove Talijana nakon egzodusa, s jakim osjećajem pripadnosti a u svemu tomu je naš dnevnik pokazao sposobnost kulturnog djelovanja. Radilo se o čvrstom spoju ljudskog dostojanstva i nacionalnog ponosa, kaže glavni urednik Erol Superina

Najdugovječniji živući dnevnik na tlu Hrvatske

Povodom proslave 100-te obljetnice Hrvatskog novinarskog društva krajem 2010. godine, Stanko Škrbec, predsjednik Ogranka HND-a umirovljenih novinara Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije te član glavne Skupštine HND-a prilikom izlaganja o temi "Najznačajnije novine i najveći novinari u povijesti Rijeke" za La voce del popolo je rekao: "To je neusporedivo najdugovječniji živući dnevnik na tlu Hrvatske, samim time i u Rijeci. Osnovan je 1889. godine, dakle dvadeset godina prije Novog lista. Iako skromne opreme u odnosu na "La Bilanzu" postizao je značajnu nakladu od 2 tisuće primjeraka, a po svojoj orijentaciji zastupao je interese talijanske populacije, kasnije riječkih promadarskih autonomaša. Zanimljivo je da su prvi brojevi tiskani na Sušaku. Ovaj utjecajan list na talijanskom jeziku izlazio je punih pedeset godina, do 1919. godine, a zatim nastavio s izlaženjem 1944. godine kao snažno antifašističko glasilo. La Voce se danas odlikuje jednim od najljepših grafičkih dizajna, osobito naslovnice, među svim novinama u Hrvatskoj, Sloveniji i Italiji gdje ima svoju ciljanu publiku".

U redakciji La Vocea - Roberto Palisca, Viviana Ban, Erol Superina, Ivo Vidotto i Ilaria Rocchi

Mlada redakcija prosječne dobi oko tridesetak godina

- Kada govorimo o sedamdesetoj obljetnici La vocea, ne mogu govoriti o pukoj evokaciji i sjećanju na kolege ali se moramo prisjetiti i nedavnih događanja, otprije desetak godina kada smo i začeli jedan novi put. Novinari, grafičari, urednici tada su odabrali put kojim su uz dozu odgovornosti i intelektualnog poštenja, doveli do spasa ne samo La Vocea nego i Edita, izdavačke kuće. Mi smo u La voceu bili nositelji svih projekata koji nose novac i stup smo svega što je pokrenuto. Prijetila nam je opasnost, katastrofa, ali

Coffee break

šačica ljudi na čelu s kolegijem La vocea reagirala je na pravom mjestu u pravo vrijeme i očuvala list od gramzivih avanturista. To je bilo u ono vrijeme kada je uprava Edita htjela upravljačka prava prenijeti bilo kome osim Talijanskoj uniji, no to je bio prijelomni trenutak. Namjera je tada bila otkazati ugovore tridesetak posto novinara i pretvoriti La voce del popolo u dvojezični list i da bude prilog jednog hrvatskog dnevnika. Kao tadašnji urednik Panorame sve sam objelodanio u jednom uvodniku, no, svjestan žrtve, dobio sam izvanredan otkaz, prisjeća se Superina teških dana prije desetak godina. Sudskom presudom vraćen je na posao, 2002. godine kandidirao se za

Grafički urednici u La voceu

mjesto glavnog urednika u La voceu i dobio visok postotak glasova redakcije, oko 80 posto. Tada su dobili podršku Hrvatskog novinarskog društva, sindikata i svih vanjskih čimbenika. I evo, prošlo je desetak godina, stabilizirali smo se i gledamo naprijed, odgovara Superina.

- Nije bilo lako, bili smo prazna redakcija, dva novinara u kulturi, dva u politici, jedan internet, novinari su čekali na hodniku, smjenjivali se kako bi pisali, padao je server tijekom dana. Tražili smo ljude na fakultetima i danas mogu s ponosom reći da imamo mladu redakciju gdje je prosječna dob oko tridesetak godina. Riječ je o mladim, kvalificiranim ljudima sa visokim stručnim obrazovanjem, doktoratima, konzervatorijima i to je budućnost La vocea, odgovorio je Superina uvjeren da još toga ima za "brusiti". Sada možemo razgovarati o novom portalu, aplikacijama, možemo razgovarati o digitalnim platformama.

Grafički izgled ponudila agencija iz Rima

- Do sada smo tri puta promijenili grafički izgled i redizajnirali list u ovih posljednjih desetak godina. Grafički izgled novine ponudila je jedna agencija iz Rima koja radi za Republicu, Corriere de la sera i New York Times. Svakodnevno izlazimo na 32 stranice u boji, subotom na 40, a mjesečna naklada je solidna i stalno raste. Mjesečno publiciramo između 20 i 25 posebnih priloga. Nađe se mjesta i za glazbenu kulturu, gastronomiju, turizam ali izlazi i serija komercijalnih priloga, aranžmani s jedinicama lokalnih samouprava. Dobro surađujemo s Primorsko-gorankom i Istarskom županijom. U redakciji je zaposleno 35 novinara uz četiri fotoreportera koji su angažirani ne samo za dnevne zadatke La vocea, nego i za potrebe našeg Arca Balena, Panorame, La Batane i svih ostalih publikacija na talijanskom jeziku. ■■

Novinarka Helena Labus Bačić i kolega Gianfranco Miksa

Uvijek smo u centru zbivanja

Sasvim slučajno, nakon što sam diplomirala na Filozofskom fakultetu smjeru Likovna kultura, 2004. godine, preko prijateljice koja je bila novinarka u La voceu, tražila sam "ljetni" posao kao honorarac. U rujnu te godine primljena sam na neodređeno. Počela sam u gradskoj rubrici, da bih prije dvije godine prešla u "kulturu". Radim u ugodnom okruženju i to posao koji volim, koji je dinamičan i koji pruža mogućnost napredovanja u osobnom i profesionalnom smislu zbog čega sam jako zadovoljna. Dobro surađujem, iako ne tako često, s kolegama iz drugih redakcija, rekla nam je novinarka Helena Labus Bačić.

Njezin kolega Gianfranco Miksa nedavno je doktorirao Talijanistiku u Trstu i postao otac malog Rivera: "U La voceu se osjećam jako dobro jer imam podršku starijih kolega. Činjenica da sam u ustanovi koja potječe iz davne 1889. godine čini me jako ponosnim. Volim svoj posao jer sam zahvaljujući njemu uvijek u centru zbivanja. Nema dana a da ne naučim nešto novo. Susrećem ljude koji govore o svojoj umjetnosti, raznim zbivanjima, povijesti i tako dalje, a ja od toga stvaram priču koja će biti zanimljiva našim čitateljima, kazao nam je Miksa, također novinar mlade generacije.

Biti novinar je privilegij

Prije tri godine s roditeljima sam se doselio u Rijeku a nakon što smo otišli prije 24 godine. Inače i rođen sam u Rijeci, kaže nam mladi novinar Marin Rogić. Kao novinar u rubrici kultura rad u La voceu mi predstavlja čast i zadovoljstvo. Nije čast samo zato što La voce predstavlja najstariju novinu na našim prostorima već i čast zbog onoga što je La voce danas. Suvremena novina koja teži perfekciji u svakom pogledu, novina koja se prilagođava današnjem vremenu i današnjem čitatelju. Prije nekoliko mjeseci počeli smo raditi na novom web portalu koji će zasigurno biti jedan od najsuvremenijih portala u Hrvatskoj. Osim tržišta Hrvatske, Slovenije i Sjeverne Italije, informirat ćemo o našem području Talijane diljem svijeta.

Od prvog dana radio sam posao za koji sam se školovao, La voce nam je pružio šansu, s jedne strane da postanemo vrlo brzo samostalni i izgrađujemo novinarsku "ličnost", a s druge strane uvijek imamo nesebičnu pomoć i savjete iskusnih kolega i urednika. Uz novine svaki mjesec izlaze i razni priloci, iz ekonomije, povijesti, kazališnog života, znanosti, a za koje također pišem i koji pružaju dodatnu mogućnost izražavanja. U ovih godinu dana imao sam priliku intervjuirati značajne talijanske ličnosti kao i hrvatske, a to predstavlja privilegij koji drugi mladi novinari i nemaju baš često. Ono što je nažalost u današnje vrijeme rijetkost, u La voce je pravilo, a to je u prvom redu da se cijeni rad, svako mišljenje, i svaka ideja. Nadam se da ću još dugo biti dijelom ekipe La voce del popolo, kazao nam je Rogić.

Viviana Ban: Bilo je teških trenutaka

Prije 21 godine sasvim slučajno sam "zalutala" u redakciju La vocea. Oduvijek radim u gradskoj kronici i kroz sve te godine sam pratila sve, crne događaje, grad, socijalu, zdravstvo, županiju, političke stranke, škole... Nema nas previše i nismo u mogućnosti imati vlastiti sektor pa smo onda svestrani. Redakcija se zadnjih godina podmladila i popunila ali nas je prije tog vremena bilo doista malo... Nama je malo teže raditi nego našim kolegama iz drugih redakcija jer slušamo na hrvatskom, a pišemo na talijanskom, ali i to je dio našeg posla.

U tih dvadesetak godina bilo je teških trenutaka za ovu redakciju i mislim da smo dočekali bolje dane zahvaljujući našoj upornosti i našem trudu. Jedan od najljepših trenutaka je bio kada je La voce konačno izašao u boji. To je doista bilo nezaboravno. Sada se pripremaju novi izazovi, ali to se više odnosi na mlade, a ja ću se polako pripremati za mirovinu iako je još uvijek daleka. Odnos s kolegama iz drugih redakcija je uvijek bio izvrstan, premda sam najviše povezana s kolegama Novog lista na koje se uvijek može računati i koje izuzetno cijeni, rekla nam je novinarka Viviana Ban.

Prvi susjed iza Učke

Pogled na zeleno Boljunsko polje

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Nezaposlenost nije problem u Općini Lupoglav, najveći broj mještana ima radno mjesto - većinom su stanovnici zaposleni u javnim tvrtkama, najviše u Bina Istri. Prvi put od Drugog svjetskog rata preokrenuo se trend odlazaka mladih, jer sada oni u Lupoglavu vide svoju budućnost

Vijugava "stara cesta" preko Učke i njeni sporedni makadami, izlokani "bijeli" poljski putevi, idealan su prometni pravac za ulazak u Općinu Lupoglav. Tunel Učka, doduše, izlazi na samom "kućnom pragu" mještana, no udobnost i brzina autoceste teško mogu biti adekvatna "konkurencija" fantastičnom pogledu što se sa zelenih učarskih obronaka iznad Bresta pod Učkom pruža na bogatu kotlinu u kojoj se na nešto manje od stotinu kvadratnih kilometara smjestilo osam većih lupoglavskih naselja - uz Brest, i ono najveće po kojemu je čitava općina dobila ime, tu su i Semić, Lesišćina, Dolenja Vas, Vranja, Boljun i Boljunsko Polje - te nebrojeni zaseoci što su se raštrkali po brdovitom krajoliku.

Učenici iz dvanaest mjesta

Tom starom cestom svakodnevno putuju i školarci i vrtičari iz Vele Učke, koji svoje obrazovanje stječu u lupoglavskoj školi - četvero djece iz obitelji Zrinščak i Peruć svakog jutra u osam sati čeka autobus koji ih desetak minuta nakon 15 sati vraća domovima.

- U školi trenutačno imamo 95 učenika, koji dolaze iz dvanaest mjesta. Svakog dana dovoze ih tri autobusa, a dio učenika nam dolazi i vlakom.

Nekad su dolazila čak četiri autobusa, dok je učenike s Vele Učke dovezio taksi, no sad su neke linije spojene. Zbog toga, imamo i posebno vrijeme nastave, počinjemo i završavamo kasnije nego većina škola. Inače, naša škola je na ovoj lokaciji podignuta 1969. godine, a nedavno je i obnovljena - osvježena je fasada te je uređen okoliš. Veliko dvorište jako nam puno znači, jer možemo nastavu imati i vani. Osim učenika, s liburnijskim nas krajem veže i zajednička mreža škola na području Parka prirode Učka, u kojoj sudjeluje škola u Moščeničkoj Dragi, te odnedavno, i škola u Veprincu, pa naši učenici često provode vrijeme zajedno. Zadnji program koji smo odradili bilo je obilježavanje Dana planete zemlje na Koritima, gdje je održana terenska nastava i predavanja za djecu, a imamo i druge zajedničke projekte kao što je edukativna slikovnica koju se spremamo tiskati, kazala je Marija Dotlić, voditeljica lupoglavske područne škole koja je nekad bila samostalna, a danas djeluje u okviru Osnovne škole Vladimira Nazora Pazin.

Vrlo malo nezaposlenih

Veliko školsko dvorište ispunjeno zelenilom i spravama za igranje puno je života, jer đaci u

njemu provode velik dio vremena i na nastavi, i u igri, sigurni od prometa glavne ceste. Malena lica jedna su od rijetkih koja se u jutarnjim satima u Lupoglavu mogu sresti - ulice su prazne, prolaznici rijetki, i uglavnom idu za poslom, a i kafići uglavnom služe "putne" kratke kave. Stanovnici Lupoglava, naime, gotovo svi odreda su zaposleni, a oni koji nisu na poslu ili u školi, uglavnom su na poljima i u vrtovima...

- Prema posljednjim podacima koje sam dobio od Zavoda za zapošljavanje, u našoj općini imamo 24 nezaposlene osobe, što je doista malen postotak u odnosu na ukupno stanovništvo, - jer u Lupoglavu danas živi 935 osoba kako navodi aktualni popis stanovništva, kaže Franko Baxa, IDS-ovac koji je već 12 godina na čelu Općine Lupoglav. - No, učinit ćemo sve u našoj moći da zaposlimo i te ljude, pa u skladu s time pokrećemo i industrijsku zonu u Lupoglavu, u kojoj bi se otvorila nova radna mjesta i našlo posla za ljude koji imaju odgovarajuću stručnu spremu. Općinsko vijeće donijelo je i poticajnu mjeru kojom se prvih deset investitora oslobađa plaćanja komunalnog doprinosa, a interes doista postoji - dosad su izgrađena tri objekta u našoj zoni, a još su dva u pripremi. Općina ima terene u svome vlasništvu, pripremili smo potrebnu dokumentaciju i

Škola je podignuta 1969. godine, a nedavno je i obnovljena - osvježena je fasada i uređen okoliš

Lupoglavci su do sada uglavnom ulagali u komunalnu infrastrukturu

Katastarske i susjedske veze

Granice između kvarnerske i istarske strane Učke često su se mijenjale kroz povijest, a posljednji su puta utvrđene 1993. godine kada su ustrojene dvije županije - Istarska i Primorsko-goranska, te u njima jedinice lokalne samouprave. Mještani gornjih opatijskih krajeva, čak, u posljednje su vrijeme izrazili želju da se pokušaju "pripojiti" Lupoglavu, no administrativne granice gradova i županija neće se tako lako promijeniti. Međutim, te granice nisu krute kao nekada - danas više spajaju stanovništvo nego što ga razdvajaju, a suradnja između Opatije i Lupogava očituje se i u zajedničkoj brizi za djecu koja obitavaju na Učki, a čiji boravak u lupoglavskoj školi sufinancira i opatijska strana. Mještani Vele i Male Učke povijesno su ipak bliži svojim lupoglavskim susjedima, s kojima više ne dijele "kućne brojeve", ali dijele one katastarske. Naime, katastarska općina Vranje zadire sve do restorana na Poklonu, pa dio Grada Opatije pripada Lupoglavu barem u zemljišnim knjigama, stoga umjesto u Opatiji svoje "papire" mještani toga kraja moraju podizati u Pazinu.

Doduše, nezaposlenost nije problem u našoj Općini, najveći broj mještana ima radno mjesto. To je, vjerojatno, bilo i presudno u tome da se preokrenuo trend odlazaka mladih koji je dugo vremena, nakon Drugog svjetskog rata, bio ozbiljan problem za naš kraj. Sada mladi ljudi ostaju u Lupoglavu jer ovdje vide svoju budućnost, a imamo i polagan, ali stabilan trend rasta. Većinom su stanovnici zaposleni u javnim tvrtkama, najviše u Bina Istri. Imamo i jedan manji broj obrtnika, te poljoprivednika, ali poljoprivredom se naši mještani bave uglavnom za vlastite potrebe, izvan radnog vremena. Ljudi se bave najviše stočarstvom, proizvodnjom mlijeka i mliječnih proizvoda - imamo par obiteljskih gospodarstava koji samo od toga žive, imaju nekoliko desetaka krava ili ovaca te vlastite sirane, i rade svoj sir za prodaju. Ostali uglavnom proizvode za sebe, to su male parcele i malo obradive zemlje budući da smo na relativno velikoj nadmorskoj visini, tako da nam tu idu sorte poput vinove loze ili krumpira. ▶

Granice između kvarnerske i istarske strane Učke često su se mijenjale kroz povijest, a posljednji su puta utvrđene 1993. godine kada su ustrojene dvije županije - Istarska i Primorsko-goranska, te u njima jedinice lokalne samouprave. Mještani gornjih opatijskih krajeva, čak, u posljednje su vrijeme izrazili želju da se pokušaju "pripojiti" Lupoglavu, no administrativne granice gradova i županija neće se tako lako promijeniti. Međutim, te granice nisu krute kao nekada - danas više spajaju stanovništvo nego što ga razdvajaju, a suradnja između Opatije i Lupogava očituje se i u zajedničkoj brizi za djecu koja obitavaju na Učki, a čiji boravak u lupoglavskoj školi sufinancira i opatijska strana. Mještani Vele i Male Učke povijesno su ipak bliži svojim lupoglavskim susjedima, s kojima više ne dijele "kućne brojeve", ali dijele one katastarske. Naime, katastarska općina Vranje zadire sve do restorana na Poklonu, pa dio Grada Opatije pripada Lupoglavu barem u zemljišnim knjigama, stoga umjesto u Opatiji svoje "papire" mještani toga kraja moraju podizati u Pazinu.

Boljun - pogled iz kaštela

Boljunska konoba - najpoznatije gastro odredište u Općini Lupoglav

Boljun

Posebnu povijesnu vrijednost ima i malo selo Boljun, čijih osamdesetak današnjih stanovnika ima "privilegiju" živjeti u jednom od najznačajnijih srednjovjekovnih istarskih prostora – mjesto je nastalo uz srednjovjekovni kaštel, koji je i danas izvrsno očuvan, a odlikuje se širokim pogledom na plodnu dolinu Boljunčice i planinski masiv Učke. Kaštel je još i stariji od općine u kojoj se nalazi, jer ime Bagnoli prvi se puta spominje 1102. godine. Krajem srednjeg vijeka i početkom novog vijeka Boljun je bio na svom vrhuncu, imao svoje suce i župane te bio i "prosvjetiteljsko" središte čitavog okolnog prostora. Na te dane "ponosa i slave" danas podsjeća kaštel u čiju obnovu i turističku promociju Općina ulaže sve više sredstava.

Lupoglav na pragu procvata

U zadnjih četiri, pet godina naši su se ljudi aktivnije počeli baviti i turizmom, imamo desetak vila s bazenima, a u 2012. godini ostvarili smo 3.400 noćenja što je značajan broj za Lupoglav koji tradicionalno nije bio turistička destinacija, kaže Baxa, koji se sada sprema osvojiti svoj četvrti uzastopni mandat. Prema njegovim riječima, tek sada je Lupoglav na pragu procvata – u turističkom i kulturnom smislu – budući da se u proteklih dvadesetak godina uglavnom radilo na poboljšanju uvjeta života i osiguravanju radnih mjesta, tek su sada stvoreni uvjeti za ozbiljnije ulaganje u turističke i kulturne potencijale. Pritom Općina, uz svoj, prosječno sedam milijuna kuna "težak" godišnji proračun, uspješno koristi natječaje koje raspisuje Vlada Republike Hrvatske, pojedina ministarstva i agencije, ali i fondove Europske unije.

- Do sada smo ulagali u komunalnu infrastrukturu jer su uvjeti života bili loši – imali smo nerazvijenu vodovodnu mrežu, slabu plinifikaciju i kanalizaciju, asfalt i rasvjetu... Napravili smo i pročišćivač fekalnih voda u vrijednosti od milijun kuna, koji je financiran putem IPARD-a, što je prvi projekt naše općine realiziran kroz europske fondove. Većinom smo sredstva trošili na taj dio, pa nam je onaj turistički i kulturni dio "zaspao". Boljun kao srednjovjekovni gradić smo uspjeli urediti i popločiti sukladno uvjetima konzervatora, kompletno je uređena čitava infrastruktura u više faza od 2000. godine. Na tom području bilježimo dosta turizma, a nakon što smo uredili vodu, asfalt i javnu rasvjetu, u budućnosti planiramo više ulagati u turizam i taj dio razvoja, objašnjava Baxa.

Zaštićena baština 40 posto Općine

Turističkim potencijalima Lupoglav doista ne oskudijeva, pogotovo onima koji se odnose na prirodne ljepote – čak 40 posto općinskog prostora dio je zaštićene prirodne baštine, odnosno Parka prirode Učka, koji tako sjever Istre spaja sa zapadnim Kvarnerom, jer u sastavu parka su i dijelovi Grada Opatije, te općina Kršan, Lanišće, Lovran, Lupoglav, Matulji i Mošćenička Draga, odnosno sveukupno 160 kvadratnih kilometara raskošnog prostora bogatog kulturnim i povijesnim znamenitostima, čudesnim geomorfološkim lokacijama te florom i faunom koje se broje u tisućama različitih vrsta, među kojima su i endemi poput učkarskog zvončića te gotovo izumrle ptice kao što je bjeloglavi sup ili suri orao...

- Općina Lupoglav, uz Grad Opatiju, s najvećim udjelom sudjeluje u prostoru Parka prirode Učka, jer čini čak 27 posto našeg ukupnog obuhvata. Ono što je zanimljivo jest da se upravo na tom području nalazi i jedna od naših najatraktivnijih turističkih destinacija, to je Vela draga koja čini jedinstvenu geomorfološku atrakciju i drugo je naše odredište po posjećenosti, nakon vrha Učke Vojaka. Na tom smo prostoru u suradnji s Općinom Lupoglav, s kojom imamo jako dobre

Vela draga, jedinstvena geomorfološka atrakcija i drugo je odredište po posjećenosti, nakon vrha Učke Vojaka

Središte mjesta presijeca magistralna cesta prema Buzetu

odnose, uredili i edukativnu stazu koja vodi uz kanjon, a radi se također i o vrlo zanimljivom prostoru za alpiniste, najpoznatijem u ovoj regiji. Imamo više od 60 penjačkih smjerova, a najraniji su u upotrebi još od tridesetih godina prošlog stoljeća kada je legendarni alpinist Emilio Comici u Velikom tornju ispenjao prvi alpinistički smjer, kazao je ravnatelj Javne ustanove Park prirode Učka Egon Vasilić.

Daleko u povijest

No, osim prirodnih bogatstava, Lupoglav se može podičiti i važnom povijesnom baštinom, jer prvi tragovi života, prema nedavno pronađenom grobu, sežu i 14.000 godina u povijest, a o dugoj prisutnosti ljudske vrste na ovim obroncima svjedoče i arheološka nalazišta na području Vranja iz pretpovijesnog razdoblja. Negdje u to vrijeme, pred kraj posljednjeg ledenog doba, događa se naseljavanje Učke, kada se dotada nepristupačan masiv okovan ledom zbog zatopljanja odjednom čini pogodniji za život skupina lovaca-sakupljača. Prva utočišta pružio im je kompleks Pupićine i

Školarci i vrtičari iz Vele Učke svoje obrazovanje stječu u lupoglavskoj školi

Vele peći, smješten u kanjonu Vele drage dugom oko 3500 metara, čiji se najpristupačniji dio nalazi kraj Boljanskog polja. S vremenom se na tom području stvara i sjedilačka kultura koja se bavi stočarstvom, da bi kasnije svoj trag na ovom području ostavili ilirski narodi Histri i Liburni, te kasnije Rimljani koji ga premrežuju prvim izgrađenim cestama. Svoj veliki značaj područje Učke imalo je tijekom srednjega vijeka, kada je ta planina predstavljala granicu između Hrvatskog Kraljevstva i Franačkog Carstva, te bilo središte raznih borbi za vlast i prevrata, čemu svjedoče i ostaci povijesnih građevina. Iz tog vremena datira i ime naselja, koje se prvi puta spominje u dokumentu od 13. srpnja 1264. godine.

Lupoglavski kaštel nekad je bio izgrađen na brdu iznad mjesta, no kad su vojne opasnosti prestale, kamen po kamen preseljen je u dolinu, odakle su plemići nadgledali svoje široko imanje čija je glavna gospodarska grana bila poljoprivreda. Kaštel je danas u privatnom vlasništvu, s planovima obnove koja bi ga turistički valorizirala. ■■

Brest pod Učkom

Unutar Parka prirode Učka u cijelosti se smjestilo lupoglavsko selo Brest, na sedamstotinjak metara nadmorske visine usred plodnog polja na čičarijskoj visoravni. Mještani ovog sela nekad su bili vrsni ugljenari, koji su svoj poznati drveni ugljen u "karbunicama" pravili od šumskih drva kojima su okruženi, te ga prodavali u okolnim mjestima, pa čak i Opatiji i Rijeci, dok se danas uglavnom bave poljoprivredom i proizvodnjom sira od mlijeka autohtone pasmine istarske ovce pramenke.

Franko Baxa već je 12 godina na čelu Općine Lupoglav

Turističkim potencijalima Lupoglav doista ne oskudijeva, pogotovo onima koji se odnose na prirodne ljepote – čak 40 posto općinskog prostora dio je zaštićene prirodne baštine, odnosno Parka prirode Učka

"Gay Pride" u Lupoglavu

Lupoglav je poznat i po svom tradicionalnom ljetnom karnevalu, koji se održava u srpnju povodom Dana Općine, koji se svake godine bavi nekom aktualnom temom. Tako su lani mještani Lupoglava za svoju skupnu masku odabrali "gay pride", a redovito im se na maškaranom druženju priključuje i desetak drugih grupa koje stižu iz čitave regije – od Ročkog polja, preko Cerovlja do Rijeke.

Percipiranje Opatije kao "grada festivala" u posljednje dvije godine donosi dobre rezultate

Festivali, opatijski adut iz prošlosti

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Dragi FEN-e, vi jeste FENomen. FENomen koji je učinio da se svi osjećamo FENomenalno i to u vremenu u kojem nezavisna scena iz dana u dan dobija samo loše vijesti. Hvala vam na prekrasnoj atmosferi, nezaboravnoj vibri, toplom dočeku, osmjesima, kreativnim ljudima koje ste udomili u svom divnom gradu na pet dana i učinili da, ako ne baš zaboravimo kako nam je inače, a onda barem da se podsjetimo kako nismo sami i kako nas ipak ima. Svaka vam čast, vi FENomenalna ekipo ljudi! Želim vam ispunjenje svega čega se prihvatite. Želim vam tople kreativnosti, puno puno energije i puno, puno, puno snage! Bivali svi bogovi na vašoj strani. Poruka je to koju je na Facebook zid Festivala Opatija "zalijepila" glumica Adriana Šnajder iz Studija Kubus, jedna od stotinu sudionika ovogodišnjeg Festivala neovisnih kazališta i kazališnih družina u Opatiji.

Krema nezavisne scene

Nedavno održana manifestacija, koja se odvija uz podršku i pokroviteljstvo Ministarstva kulture, Primorsko-goranske županije i Grada Opatije, po drugi je put okupila "kremu" hrvatske nezavisne kazališne scene – na FEN se prijavilo četrdesetak različitih programa, od kojih je "probrano" 17 predstava te četiri radionice, sve u "produkciji" 16 kazališta s područja čitave Hrvatske.

- Osobno sam zadovoljna time koliko su ljudi zadovoljni ovogodišnjim FEN-om. Predstave su bile izvrsne i zapravo posložene tako da mogu zadovoljiti različite ukuse, a drago mi je da su

bile iznimno posjećene i sve redom rasprodane. Imamo pohvale od izvođača koji su oduševljeni time što cijeli grad živi FEN, publika nam se javljala s pohvalama. Ponosna sam na svoj tim koji je sjajno odradio cijeli posao. Svi smo bili 24 sata na dan posvećeni FEN-u. To se ne može kupiti, to se ne može naučiti niti nekome usaditi, nego jednostavno treba uz sebe lijepiti ljude koji se lijepe za tebe. Uspjeh FEN-a rezultat je timskog rada izvođača, publike i cijele organizacije. Sljedeće godine potruditi ćemo se biti još bolji, komentirala je ravnateljica Festivala Opatija Rajna Miloš ovogodišnje festivalsko izdanje, koje je uspjelo zasjeniti i prošlogodišnju "premijeru" ovog događanja koja je "ovjenčana" nagradom publike u natječaju kulturnog portala Teatar.hr za najbolji hrvatski kazališni festival, te koja je bila jedna od osnovnih motivacija Skupštini Primorsko-goranske županije da Festivalu Opatija dodijeli godišnju nagradu "za izuzetne uspjehe u organizaciji kulturnih priredbi i turističke promocije Opatijske rivijere" tijekom protekle godine.

- Lijepo je imati jedan motiv za dolazak u Opatiju i još kada vas iznenade s dobrim predstavama i pruže vam ugodnu večer, čovjek je ispunjen. FEN je sigurno jedan od "okidača" što je Festival Opatija dobio godišnju nagradu Primorsko-goranske županije, jer to je originalna manifestacija kakvu nema nitko u Hrvatskoj. Već sada je to postao jedan mali brend Opatije i cijele Županije, ali i šire. Siguran sam da će po svojoj prepoznatljivosti doživjeti onaj pravi forte, kazao je predsjednik Skupštine Ingo Kamenar.

Ravnateljica Festivala Opatija
Rajna Miloš

Tim koji je sjajno odradio cijeli Festival neovisnih kazališta

Festival Opatija, gradska kulturna institucija, dobitnik je Godišnje nagrade Primorsko-goranske županije. FEN je sigurno jedan od "okidača" što je Festival Opatija dobio nagradu PGŽ, jer to je originalna manifestacija kakvu nema nitko u Hrvatskoj

Nagrada podiže samopouzdanje

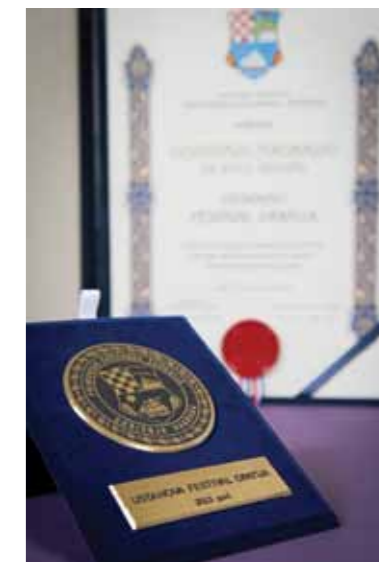
Nagrada je sa zadovoljstvom prihvaćena i u uredu na Ljetnoj pozornici, u kojem "stoluje" mala, ali probrana, ekipa ljudi iz Festivala Opatija.

- Svaka je nagrada važna, jer je potvrda da si dobar. Ova županijska važna mi je što dolazi u pravo vrijeme, vrijeme krize svega: morala, samopouzdanja, povjerenja. Tom nagradom ukazano nam je povjerenje i podignuto samopouzdanje, što je svakako motiv za povećanjem želje za "više i bolje", naravno u zadanim financijskim okvirima. Iako brojke i statistika kažu da smo bili dobri posebno je lijepo kad to netko sa strane primjeti i prepozna, tako da smo se svi jako razveselili ovom priznanju. U Festivalu radi šest djelatnika - Darinka Trinajstić, Aleksandar Monar - Sandi, Željko Turković, Bruno Sablić i Zlata Kotur, te volonterka Petra Borovac, a na većim projektima pridružuju nam se i studenti Sara Benčinić i Edo Kalebić. Svi zajedno kao dobro uigrana momčad radimo na smišljanju i realizaciji cjelogodišnjeg programa, a iako svatko radi svoj posao, u trenucima kad program krene, svi rade sve jer nas je premalo. Veselimo se zajedništvu pa nam je dolazak na posao zadovoljstvo, a koncept kojeg se nastojimo držati je permanentno uvođenje sadržajnih novosti, no uz rutinu i uigranost u organizacijskom dijelu, kazala je Rajna Miloš, koja se prošle godine vratila na čelo ove ustanove, koju je vodila krajem devedesetih i prvom polovicom dvijetisućitih. U kratkom vremenu organizirala je dva važna scenska događanja – uz FEN koji se već po svom začetku prometnuo u značajno ime na nacionalnoj pozornici, Festival mjuzikla

zahvaljujući gostovanjima kazališta iz regije, ali i drugih europskih zemalja, vratio je Opatiji međunarodni renome.

Festival mjuzikla

- Planska eksploatacija aduta iz prošlosti, odnosno percipiranje Opatije kao "grada festivala" u posljednje dvije godine donosi dobre rezultate. Festival mjuzikla logičan je slijed na festivale operete ili zabavne glazbe koji su Opatiju kroz povijest činile atraktivnim centrom kulture, zabave i turizma. Mjuzikl i kao glazbeno-scenska forma, ali i kao žanr najpopularniji je oblik izražavanja u izvedbenim umjetnostima. Proteklog ljeta u Opatiji smo uživali u drugom izdanju Festivala mjuzikla koji je unatoč recesiji i teškoj gospodarskoj situaciji zadržao međunarodni karakter i prilično visoku gledanost. Izvođači rado dolaze, a mislim da ovaj Festival mjuzikla u Opatiji može postati novi turistički brend i motiv dolaska mnogih turista. No, da bi se to dogodilo priključiti nam se moraju i turistički djelatnici i hotelijeri te dodatnom ponudom na istu temu, obogatiti ovaj događaj i nuditi turistički paket s kartom za mjuzikl u njemu, poručila je Miloš, inače akademska glumica koja je otkrila i da joj je jedan od nedosanjanih snova realizirati mjuzikl o djelu Ive Robića. Njegov lik, pak, kao i drugi "detalji" iz slavne opatijske glazbene povijesti, ukasili su malu scenu Ljetne pozornice, koja je zaživjela kao "dnevni boravak" mnogih Opatijaca – uz glazbu, filmove, prezentacije knjiga i druge manje programe, te neizbježnu "čašicu razgovora". ■■

Županijsko priznanje Festivalu Opatija

Dom umjetnosti

Ustanova Festival Opatija osnovana je 1996. godine s ciljem provođenja aktivnosti u organizaciji glazbenih, scenskih, likovnih i prikazivačkih događanja te izdavaštva u oblasti kulture na području Grada Opatije. Taj cilj danas ostvaruje kroz realizaciju kazališnih predstava i koncerata, prikazivanje filmova, a u posljednje vrijeme i iniciranjem festivala kao što su Festival mjuzikla i Festival neovisnih kazališta i kazališnih družina u Republici Hrvatskoj. Inicijative tijekom 2012. godine izdigle su ustanovu iz njezine osnovne djelatnosti i praktički je pretvorile u generator društvenog života našega grada, a objekt kojim upravlja – Ljetna pozornica – pretvorena je u centar okupljanja građana i opatijskih gostiju i izvan ljetne sezone. Plan Grada Opatije jest dodati ovom važnom kulturnom prostoru još jedan – Dom umjetnosti, 46 milijuna kuna vrijedno zdanje čija je gradnja najavljena za 2014. godinu.

- Dom umjetnosti moj je davni san, mjesto koje bi bilo okupljalište Opatijaca, u koje bi mogla svaka predstava jer bi konačno imala normalne tehničke uvjete. Opatijska mnogobrojna publika na kazališnim događanjima to zaslužuje. Važno je da Opatiji shvate da moramo zajedno, jer svatko za sebe nećemo postići puno. Ne možemo biti konkurencija jedni drugima, treba biti fer, držati do sebe ali i do drugoga jer skupa smo jači – ofucano, ali istinito, zaključila je Miloš.

Otok Krk

U dugoj i razgranatoj mreži šetnica, posebice u pred i posezoni, guštaju i otočani sudjelujući u brojnim akcijama njihova organiziranog obilaženja

Šetnice i biciklističke staze otoka Krka

Napisao i snimio:
Mladen TRINAJSTIĆ i Arhiva ZIP

Na otoku Krku je danas uređeno i obilježeno 300 kilometara pješačkih staza te oko stotinjak kilometara biciklističkih poteza.

Posebnost i atraktivnost posebice im daje činjenica da mnoge takve staze imaju neposredan dodir s kulturno-povijesnim lokalitetima i spomenicima, s elementima etnografske baštine ali i ostalim krajobraznim zanimljivostima otoka Krka

Jedan od važnijih elemenata turističke ponude otoka Krka, posebice u onom pred i posezonskom dijelu godine zasigurno se veže uz šetnice i biciklističke staze. Da modernu turističku ponudu više ne predstavljaju tek plaže, ležaljke i suncobrani Krčani su postali odavno svjesni. Stoga ne čudi kako otočni turistički djelatnici te brojni sa njima povezani predstavnici različitih lokalnih institucija, komunalnih tvrtki, sportskih društava ali i udruga maslinara i vinogradara već godinama složno rade na obogaćivanju i upotpunjavanju vidova turističke ponude koji se mogu povezati sa tzv. aktivnim odmorom - sve popularnijim vidom provođenja slobodnog vremena. Planinarenje ili tek rekreativno šetanje dugom i razgranatom mrežom otočnih šetnica i biciklističkih staza, istraživanje manje pristupačnih kutaka "Zlatnog otoka" postalo je tako vrlo važnim i brzorazvijajućim čimbenikom krčkog turizma kojeg više nitko ne smatra nevažnim i "egzotičnim" dijelom ukupne ponude tog otoka, područja koje ostvaruje čak trećinu županijskog, te oko 7 posto nacionalnog turističkog prometa.

Godinama turistički djelatnici otoka Krka iniciraju i promoviraju, a lokalni komunalci, planinari, maslinari, lovci i ovčari u djelo provode širenje, uređivanje i označavanje novih staza i puteva kojima se iz godine u godinu kreće sve veći broj ljubitelja boravka u prirodi kojima sunce i more nisu jedini motivi dolaska na otok Krk.

Nova turistička zanimljivost

- Na otoku Krku je danas uređeno i obilježeno 300 kilometara pješačkih staza te oko stotinjak kilometara biciklističkih poteza, prenosi nam

Ivica Bogović, direktor Turističke zajednice otoka Krka, krovne institucije krčkog turizma pod čijom se "kapom" objednuju i koordiniraju sve aktivnosti koje se na području sedam krčkih lokalnih samouprava (i jednako toliko TZ-a) osmišljavaju i provode u djelo. Spomenute staze unatrag nekoliko godina koriste se kao nova turistička zanimljivost a posebno su atraktivne u proljeće i jesen jer se na taj način ljubiteljima pješačenja omogućuje da svoj boravak na Krku provedu u prirodi, nastavlja Bogović dodajući kako bogatstvo šetalačko-biciklističke ponude i razgranatost staza i šetnica najbolje ocrtava podatak kako bi za obilazak cjelokupne krčke šetničke "transverzale" trebalo oko 12 dana, i to uz dnevne ture u trajanju od 4 do 6 sati!

Kako bismo europske posjetitelje ali i ništa manje brojne i za guštanje u šetnicama zainteresirane domaće rekreativce upoznali s mogućnostima i zanimljivostima mreže spomenutih puteva nastalih na pastirskim i maslinarskim stazama, klancima, dužobalnim ali i planinarskim puteljicima te kako bismo kretanje nekim od najljepših, najočuvanijih i "najdivljijih" dijelova otoka Krka učinili ljepšim, bogatijim, sadržajnijim ali i sigurnijim provedeno je opsežno označavanje i obilježavanje pješačkih staza ali i njihova "obrada" odgovarajućim kartama i vodičima, naglašava direktor TZO Krka.

Raznovrsnost, posebnost i atraktivnost

Pješačke i biciklističke staze otoka Krka, potvrditi će svatko tko ih je iskušao, odlikuje poprilična raznovrsnost, kako na planu terena koji ih okružuje tako i njihove zahtjevnosti. Šetnice i biciklističke staze protežu se atraktivnom obalnom crtom ali i unutrašnjim dijelom otoka, neovisno o

Šetnice i planinarske staze otoka Krka na nekim mjestima nude spektakularne vidike

glavnim prometnicama. Posebnost i atraktivnost posebice im daje činjenica da mnoge takve staze imaju neposredan dodir s kulturno-povijesnim lokalitetima i spomenicima, s elementima etnografske baštine ali i ostalim krajobraznim zanimljivostima otoka Krka. Ljubitelji prirode i aktivnog odmora kojih, spomenimo i to, danas ima sve više među našim posjetiteljima, tako osim rekreiranja imaju prigodu upoznavati povijest, kulturu te floru i faunu otoka Krka, ističe Bogović.

Posjetitelji ali i domaće rekreativci odluku o tome kojim i kakvim putem krenuti tako mogu donijeti vodeći se podacima o konfiguraciji svake od brojnih staza uključenih u mrežu krčkih šetnica odnosno prilagođavajući odabir ruta vlastitim fizičkim sposobnostima, dobi ili pak opremljenosti. U tom dijelu ponude danas razlikujemo staze, šetnice i biciklističke rute namijenjene rekreativcima (kakvih najviše ima u središnjem te na sjevernom dijelu otoka) ili pak one "ozbiljnije" i zahtjevnije, dijelom čak prave planinarske staze kakvih ponajviše ima na južnom te istočnom dijelu Krka, objašnjava nam Bogović potvrđujući svoje navode podatkom kako su spomenutim planinarskim stazama i šetnicama danas zahvaćeni najviši vrhovi otoka - Veli vrh (541 m) te Obzova (na 568 metara). Uz neke takve poteze izgrađeni su i uređeni spomenički kompleksi poput Puta glagoljaša kod mjesta Gabonjin ili pak Bašćanske staze glagoljice, ističe Bogović napominjući kako su otočni turistički djelatnici, osim važnosti i potencijala takvih sadržaja odavna postali svjesni i važnosti njihove promocije.

Biciklistička navigacija

Iako na tom planu još nije napravljeno sve što smo željeli i planirali, dobar dio prezentacijskog posla ipak je iza nas i danas se možemo pohvaliti

činjenicom da raspoložemo priličnim bogatstvom promotivnog materijala koji obrađuje naše šetnice i biciklističke staze. Ne tako davno javnosti smo predstavili kompletne karti šetnica, skup od sedam vrlo preciznih i kvalitetno izrađenih mapa koje šetačima i planinarima omogućavaju dobar uvid u sve što se na tom planu nudi ali i koje u jednom svom dijelu korisnicima pružaju svu silu korisnih, zanimljivih i vrijednih informacija o otoku Krku, njegovoj povijesti, njegovim stanovnicima ali i svemu onome što bi duž odabranog poteza mogli, ili bolje rečeno - trebali vidjeti i doživjeti.

Tu je i sve veći broj pogodnih događanja, poput proljetnih manifestacija "Pješačke ture krčkim putevima šparoga" ili pak "Putevima zlatnih kapi krčkog blaga", jednako kao i brojne biciklijade koje se odvijaju u predsezonskom ali i jesenskom razdoblju čime se, iako možda još uvijek ne u mjeri u kojoj bismo željeli, već danas bitno produljuje trajanje turističke sezone. Naš sugovornik istaknuo je i kako na planu "kartografskog" označavanja i predstavljanja staza, posebice onih biciklističkih još uvijek ima mnogo posla te kako pred otočanima, prije no što zakluče taj projekt, stoje još mnogi izazovi.

- Ono što planiramo učiniti i na čemu već neko vrijeme radimo priprema je interaktivnih karti biciklističkih staza, informatičkih i telekomunikacijskih aplikacija koje bi ljubiteljima brdskog biciklizma omogućile "skidanje" željenih karata s naših ili pak internetskih stranica lokalnih TZ-a kao i korištenje karata koje bi omogućile uporabu GPS tehnologije, odnosno biciklističke navigacije našim otokom, zaključuje Bogović. ■■

Šetači i hikeri mogu obići i najviše vrhove otoka - Obzova na 568 metara

Ivica Bogović, direktor TZ otoka Krka

Duž državne ceste D102 također se nalazi asfaltirana biciklistička staza

Najduži asfaltirani potez

Jedna od posebnosti ponude otoka Krka, u dijelu koji se tiče biciklista zasigurno je i desetak kilometara duga asfaltirana biciklistička staza koja se unatrag nekoliko godina proteže duž državne ceste D102, na potezu od lokaliteta Dunat na području Grada Krka pa sve do raskrižja prema Valbiski, na području Općine Malinska-Dubašnica. A ta će dužotočna biciklistička staza uskoro, nakon što budu dovršeni infrastrukturni zahvati na obalnom potezu Puntarske drage dobiti i svoj nastavak, višekilometarski potez koji će ljubitelje bicikliranja s Dunata voditi sve do Punta.

Napisal: Davor ŽIC
Litralat: Sandro RUBINIĆ

Ki put ono ča storin ne bin dal ča

Svako leto gledamo napraviti jedan do dva nova suvenira. Pjaža mi se ovaj lampion aš me domišlja kako je to nekad bilo, kada su takovi lampioni bili neophodni, dok ni bilo struje. Pred šezdeset let bez teka ni jeno domaćinstvo ni moglo funkcionirati. Svi naši suveniri su uporabni, kaže Valter Brajan, nagrađivani drvotokar iz Jušića

Najpoznatiji proizvod - replika lampiona

Obiteljski posao - Valter i Suzana Brajan

Razni proizvodi od drva

Žiri je nekoliko puta prošao kraj štanda Valtera Brajana na izložbi suvenira Kvarner Expo u Opatiji. Prvi puta pomislili su da izloženi lampion nije on napravio, već da ga je "pokupio" iz kakve konobe ili antikvarijata. Drugi puta shvatili su da upravo u tome i jest poanta – obrt u kojem ovaj poznati drvotokar iz Jušića izrađuje svoje ukrasne predmete od drva već nekoliko godina nosi i službenu "titulu" Obrta s tradicijom koju dodjeljuje Hrvatska obrtnička komora svojim članovima koji njeguju autohtonu baštinu, jer Brajan inzistira upravo na tome da i izrada i proizvodi budu čim više "po starinsku". Treći puta odlučili su ga nagraditi prvim mjestom u kategoriji umjetničkog ili dekorativnog suvenira, te u obrazloženju navesti da ih je Brajan "iznenadio novim proizvodima koji bilježe na pravi način naš život, i u replici lampiona i šešule uspješno šire i prenose našu kulturu i povijest".

Tajna nastanka lampiona

- Hvala bogu da san zadovoljan nagradom, ki ne bi bil? I drugi su izlagali svoji suveniri, a moj je zibran kot najbolji, to su stručni judi zibrali... A koliko će mi va dele pomoć, to tek rabi videt. Taj lampion san videl nekada, ne znan kade ni kada. Dal na sajme starina, dal va staroj konobe... Proval san ga slikat na mobitel, al mi se ni videlo ono ča mane treba za ga storit, pa san ga nacrtal na škartoc s kemijskun. Onda san razmišljaj od česa ga storit, pa san se spametil te daske ku iman već na leta,

već su je crvi pojili. Počel san to delat, znan da je bila Vilija Božja. Osan ur večer, oni su gore krunili krizban, a ja san ga kao radionički finil, i trebala mi je sveća i latica. Prvo mi je na pamet pala pašeta, otel san poč va butigu zet pašetu, da ću je do domi pojist, a laticu iskoristit da moren stavit sveću. Al kako butiga je bila zaprta, tako smo pokrov od nuteli stavili nutra, zapalili sveću i stavili to pored krizbana pa se veselili kot deca, otkrio je Brajan "tajnu" nastanka ovog pravog umjetničkog djela, u kojem je čitav izgled pomno osmišljen – od drva koje izgleda kao da je već stotinu godina u upotrebi do stakla koje je brižljivo "okrhnuo" na pravim mjestima.

- Trakice su od starega cinturina od kože, a pokrov od ruzinavega lima. Znaš kako te judi gledaju kad prideš na sekundar, na otpad, i pitaš ruzinavi lim... Strašno. A i čavli su rabili bit ruzinavi, ali nisan ih ruzinave mogal nač, a nisan ni imel vremena pustit ih na kiše da poruzinave, kazao je Brajan.

Svi suveniri su uporabni

A proizvodnjom drvenih predmeta bavi se već desetljećima, u posao je ušao učeći od oca koji je pokrenuo "kućnu radinost" početkom osamdesetih godina. Obrt su osnovali 1984. godine, i sljedeće godine proslavit će trideset godina neprekidna rada, koji je imao svoje uspone i padove – počeli su proizvoditi tradicionalne alate i predmete koje su prikupljali po selu, a s vremenom su se usmjerili na širi asortiman.

- Najprvo su bili Valterov tata i on, kašneje su zaposlili još dva delavca, a zadnjih deset let Valter je ostal san. Svekar je to počel ručno delat, na starom tokarskemu stroju, malo po malo. Va ono vreme, kad smo bili mladi trčale su se štafete, a svekar bi sako leto storil štafetu za mjesnu zajednicu. Nakon ča je obrt oprt, počelo se je delat daski, kuharice, čačkalice, štapići za ražnjice, a prvi jači proizvod bile su nan karniši za zavjese, ke smo plasirali od Umaga do Dubrovnika. To je funkcioniralo do 2002., 2003. godine, kad su se počeli opirat ovi veći centri, a nami je prodaja počela sako leto se više padat. Tako smo se opet prehitili va suvenire. Svi naši proizvodi su slavni, jer su napravljeni od nule – od komada drveta kega treba osmislit, odredit mu svrhu. Delamo sve po starih, originalnih predmeti ki su bili ili zaboravljeni u današnje vreme, ili ih se već čuda let ne uporablja. Svako leto gledamo napraviti jedan do dva nova suvenira, a mane se najviše pjažaju ovčice, ma pjaža mi se i ovaj lampion aš me domišlja kako je to nekad bilo, kada su takovi lampioni bili neophodni, dok ni bilo struje. Pred šezdeset let bez teka ni jeno domaćinstvo ni moglo funkcionirati. Svi naši suveniri su uporabni – va ovi veći feral se more stavit boca za poklon, a va šešulice judi znaju za Novo leto stavit ili orehi ili lešnjaki ili menduli, a gostitelji moru narezat kruh pa da bude namesto košarice. Prodavamo ih va neke manje butigi i suvenirnice, pomalo po sajmovima, ali to je se na malo... Evo, za lampion je bilo puno upita, ali nismo niš prodali. Sakemu

se pjaža, judi pohvale i reču da je prekrasno i posebno, ali kriza je prišla i judi nimaju šoldi za takove stvari, ispričala je Valterova supruga Suzana Brajan, koja ističe da je u tom poslu ona "i menadžer i administrator i komercijalista i uglavnom hodin po sajme", a često pomogne i kod završne obrade drva.

Stvari ke su mi drage, jednostavno, ne otejen prodat

Obiteljski posao težak je, ali nudi i brojna zadovoljstva.

- Sve je teško delo na početke, a pokla se čovek navadi, kako i tovar. Postane ti to rutina, svakodnevice. Ali, sigurno da va sen ten ima i kreativnosti, vavek je neš novo. Se se da storit od drva, jedino još nisan proval mobitel storit. A ki put ono ča storin ne bin dal ča. Ima stvari ke su mi drage, kad me neki pita 'koliko je' počnen mucat – 'ne znan, pa ću videt'... Jednostavno, ne otejen prodat, otel bin da mi doma ostane. Ča najviše volin delat? Zavisi kakovo je stanje va takujine. Više volin delat neš novo, neš kade ne gledan na uru, ne gledan ako mi mobitel zvoni, ne interesira me ča se dogaja. Ali ako moraš delat, moraš delat. Kad imaš upite, moraš ih obaviti, ne moreš imet stroji ki ne delaju. Moraš se snalaziti, videt kako ćeš najmanje vremena zgubit, a najviše proizvest, zaključio je Brajan. ■■

Se se da storit od drva, jedino još nisan proval mobitel storit - Valter Brajan za tokarskim strojem

Brajan inzistira na tome da i izrada i proizvodi budu čim više "po starinsku"

Najbolji plivači Primorsko- goranske županije SU Gorani!

Napisao i snimio:
Marinko KRMPOTIĆ

Delnički plivački klub osnovan je krajem 2006. godine i to na inicijativu proslavljenog plivačkog asa Miloša Miloševića. Do sada su Delničani osvojili oko 130 medalja, a kroz ovih šest godina kroz klub je prošlo nešto više od 200 plivača. Mada je i ovo što su postigli velika stvar, svi su uvjereni da je daljnji napredak moguć

Za najneobičniji sportski rezultat prvog dijela ove 2013. godine zaslužni su mali plivači iz Delnice, osnovci - članovi Školskog sportskog kluba "Petehovac" koji su na međuzupanijskom prvenstvu održanom u Rijeci osvojili prvo mjesto pobijedivši vršnjake iz Rijeke, Crikvenice, Pule, Rovinja, Poreča... redom "morskih" gradova koji bi, po nekoj logici, morali imati bolje plivače od "brđana" koji se ionako pola godine bore sa snijegom!

No, za te predrasude delničke "vidrice" nisu nimalo marile te su pobijedivši jaku konkurenciju stekli pravo nastupa među šest najboljih hrvatskih plivačkih osnovnoškolskih klubova na državnom prvenstvu školskih sportskih klubova koje je krajem travnja održano u Poreču. A da sjajni riječki rezultat nije bio slučajan potom su dokazali baš na tom natjecanju osvojivši zaista svake pažnje vrijedno - treće mjesto! "Brđani" su u plivanju primat priznali samo Zadranima i vršnjacima iz Siska, a sve ostale ostavili su daleko iza sebe! Fantastično.

Ispočetka su bili - čista egzotika

Naravno, u Poreču su delnički plivači branili boje Primorsko-goranske županije i to je bila najljepša moguća zahvala Delničana na pomoći koju je u razvoju ovog sporta u Delnicama pružila upravo Primorsko-goranska županija jer bez zeleno-plave županije ne bi bilo ni plivanja u Delnicama. Priča počinje pred desetak godina kada su čelnici PGŽ znatnim ulaganjima odlučili obnoviti nekadašnji delnički bazen. Potom su pred nešto više od šest godina, točnije 2. studenog 2006. godine osnivanjem Plivačkog kluba "Delnice", postavljeni i temelji organiziranog bavljenja plivanjem. Goranske "vidrice" ubrzo nakon osnivanja privlače pažnju dobrim rezultatima, a svi koji ih vode tvrde da bi uspjesi bili i veći da bazen radi cijele godine, a

ne samo 6 mjeseci, točnije od studenog do svibnja. Iako ideja o cjelogodišnjem radu bazena znači i poprilično veći trošak, u Županiji još jednom odlučuju pomoći i prije dvije godine bazen počinje sa stalnim radom. Samo dvije godine nakon toga delnički su plivači prvaci Primorsko-goranske županije!

Klub je, priča nam prof. Mladen Kovačević, osnovan krajem 2006. godine i to na inicijativu proslavljenog hrvatskog plivačkog asa Miloša Miloševića koji je nedugo po otvaranju bazena u Delnicama pokrenuo Školu plivanja: "U tim sam mu počecima ja pomagao, a kad je vidio da je zanimanje veliko predložio je osnivanje kluba. S tom su se željom složili i neki od roditelja djece, a budući da je zanimanje bilo sve veće u rad smo uključili i mog kolegu Borisa Levara te uskoro osnovali Plivački klub "Delnice". Naravno, počeci nisu bili lako jer smo se morali učiti osnovama, a budući da dolazimo iz kraja u kojem je uobičajeni sport skijaško trčanje, skijanje ili skijaški skokovi, mi smo te prve godine na koje bi god natjecanje došli bili čista egzotika i ne jednom smo čuli komentare i "upozorenja" najavljujući kako trebamo paziti da se ne utopimo, odnosno slušali pitanja u stilu da li smo se došli natjecati, ili samo malo kupati.

Uz uporan rad rezultati sigurno dolaze

No, korak po korak mi smo se razvijali i ti su šaljivi komentari brzo prestali. Koliko smo dobri vidi se i iz podatka da smo do sada osvojili oko 130 medalja, a kroz ovih šest godina kroz PK "Delnice" prošlo je nešto više od 200 plivača i to smatram uspjehom ravnim osvajanju medalja jer to znači da smo tih dvjesto dječaka i djevojčica podučili nečemu vrlo korisnom i zdravom", s ponosom govori Kovačević koji je dugo godina bio odličan skijaško-trkački trener, a sad je uspjehe počeo ostvarivati i na drugom području.

Isti je slučaj i sa prof. Borisom Levarom koji je radio s nizom značajnih hrvatskih skijaša trkača, između ostalih i s Majom Kezele, prvom goranskom olimpijkom u samostalnoj Hrvatskoj. Levar u klubu vodi brigu o starijoj grupi plivača i upravo oni tijekom posljednje dvije godine ostvaruju sjajne rezultate. Tako je prošle godine na državnom prvenstvu nastupila jedna plivačica (Ivona Rački), a ove godine plasman na natjecanje najboljih plivača Hrvatske u svom uzrastu ostvarilo je čak šest članova PK "Delnice":

"Do ovih rezultata na koje smo s pravom ponosni dovele su tri stvari - rad, rad i rad. Kad sam pred malo manje od šest godina počinjao raditi s ovom djecom planirao sam ovakve dosege. Da nije tako ne bih se ovime ni bavio. Vjerujem u sebe i svoje znanje, ali i u nadarenost djece koja je nedvojbeno. Kad se svemu tome doda i uporan rad - a to je temelj svega - onda rezultati sigurno dolaze. Pri tome bih volio istaknuti kako sjajni rezultati nisu samo osvojene medalje na turnirima i županijskim prvenstvima, već je to i svaki plasman među prvih dvadeset-trideset plivača u Hrvatskoj, jer, ne zaboravimo da je u tim najmlađim uzrastima konkurencija najjača te da nije nimalo lako biti među dvadeset najboljih. U skladu s tim šesto mjesto Ivone Rački na državnom prvenstvu izuzetna je stvar, ali isto tako veliki su rezultati i jedanaesto mjesto Marka Markovčića te njegovo osamnaesto mjesto na ljestvici 750 kadeta, ili 23. mjesto Marte Kožul u konkurenciji oko 800 natjecateljica iz cijele Hrvatske.

Za jaču fizičku spremnost nužna teretana

Mada je i ovo što smo postigli velika stvar, svi smo uvjereni da je daljnji napredak moguć. Prvi korak bi, po meni, trebalo biti uređenje teretane koja je nužna želimo li na plivačko znanje nadograditi i što jaču fizičku spremnost. Prostora za uređenje teretane upravo u Domu sportova ima. Drugo područje na kojem trebamo raditi je problem koji imaju gotovo svi sportski klubovi Gorskog kotara, a to je prestanak bavljenja sportom po završetku osnovne škole. Naime, većina djece odlazi iz Delnica u srednje škole i gimnazije u Rijeku, Zagreb ili Opatiju i u tom su trenutku oni za naš klub izgubljeni. Na svu sreću mi sada imamo odličnu generaciju dječaka koja ostaje i

Starija skupina plivača PK "Delnice"

Mlađa skupina plivača PK "Delnice"

sljedeće školske godine tu, a svi planiraju upisati Srednju školu "Delnice" i ukoliko tako bude, vjerujem da će biti nastavljen niz uspjeha. Njihov ostanak u plivanju i daljni rad bio bi naša velika pobjeda, ravna osvajanju medalje na županijskim prvenstvima i nastupima na državnom prvenstvu", rekao je Levar zaključivši kako nije toliko bitno biti prvak, već voljeti plivanje i posvećivati mu svaki dan pažnju jer to strahovito puno znači za fizičko i psihičko zdravlje svakog čovjeka, a mladima najviše od svih sportova pomaže u razvoju.

Izuzetno ponosni na dobru klimu u Klubu

Prva predsjednica Plivačkog kluba "Delnice" bila je Snježana Krizmanić, naslijedila ju je Maja Bolf Trnski, a sada je na čelu Adrijana Grenko koja ističe kako trenutačno klub ima 54 člana od kojih je njih 25 registrirano pri Plivačkom savezu Hrvatske. Članovi kluba su iz Delnica, Lokava i Lučica, a riječ je u najvećoj mjeri o osnovcima, ali ima i srednjoškolaca: "Svakako valja istaći činjenicu da se ove godine 25 posto naših registriranih plivača plasiralo na državno natjecanje što, ako uzmemo u obzir kraj iz kojeg dolazimo i kratkoću postojanja Kluba te vrlo jaku konkurenciju od 60 hrvatskih klubova, dokazuje kvalitetu naših i plivača i trenera. Oba naša trenera profesori su kineziologije i to je naša velika sreća jer imamo stručan kadar. No, također je jasno da imaju i izuzetno podatan "materijal" za rad - talentiranu goransku dječicu koja su spremna mnogo, ustrajno i požrtvovno baviti se sportom.

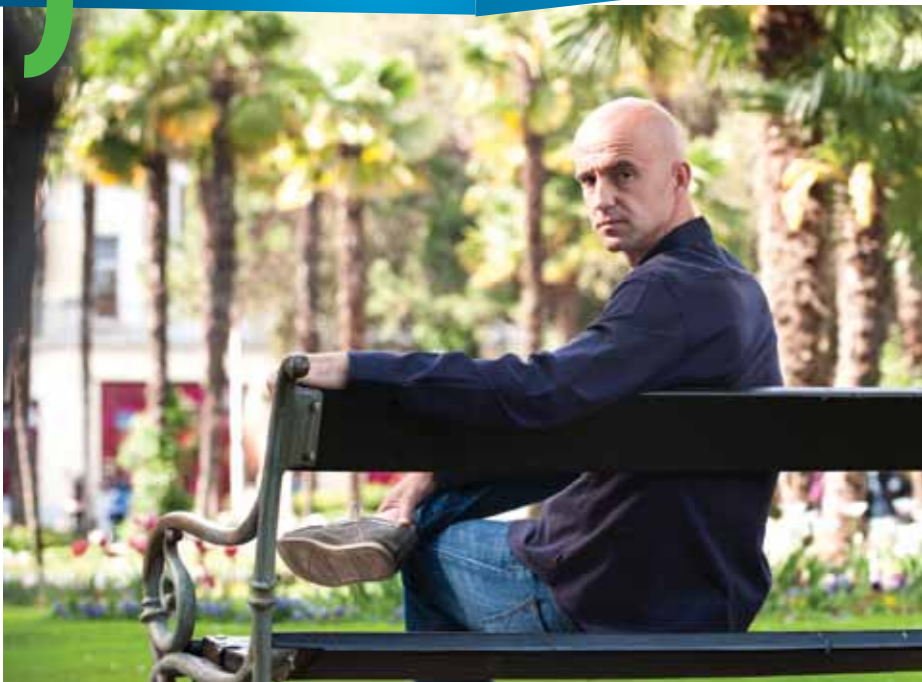
No, osim njih, pod grbom ovoga Kluba, okupljaju se i mnogi rekreativci željni redovite tjelesne aktivnosti. Upravo u tom smjeru kreće jedna od njihovih želja: popularizirati ovaj sport za šire mase mladih ljudi. Izuzetno smo ponosni na dobru klimu u Klubu, a voljeli bismo da nam financije dozvoljavaju organizirati pokoji izlet svake godine jer djeci valja pružiti i sitne radosti te ih nagraditi i motivirati za daljnji rad", rekla je Grenko zahvalivši na pomoći svima koji im daju potporu, posebno roditeljima djece, Gradu Delnice i Primorsko-goranskoj županiji. ■■

Trenerski dvojac prof. Boris Levar i prof. Mladen Kovačević

Pogled u budućnost

Iako svi koji se bave plivanjem zaslužuju pohvale, do sada su najznačajnije rezultate ostvarili Tajana Grenko koja je plivala u finalu B prvenstva Hrvatske i osvojila brončano odličje. Nakon nje odlične rezultate ostvarili su i ostvaruju Mihael Petranović, Marko Markovčić, Fran Grenko, Frane Šerčer, Marko Ivošević, Ivona Rački, Dora Marković, Marta Kožul... ova lista plivača i plivačica koji ostvaruju sjajne rezultate bit će, uvjereni su u Plivačkom klubu "Delnice", nastavljena: "Ono što nas čini uspješnima je predani rad. Treniramo tijekom tjedna svaki dan, a vikendom su natjecanja. Zanimanje za rad u klubu je solidno, ali budući da nam sljedeće godine iz sustava osnovne škole izlazi jedna vrlo jaka generacija, bilo bi dobro da sljedeće godine uspijemo privući nešto veći broj plivača kako bismo opet počeli graditi temelje za daljnji napredak", ističe trenerski dvojac Kovačević i Levar.

Ljubičić: Najčudnija stvar je sada kad me nešto zaboli, odjednom me nije briga...

Objektivno je u ovom trenutku poslovno teška situacija i za ulaganje u Hrvatskoj čekam neka bolja vremena, kao i mnogi ljudi vani. Ja kad ulažem u nešto, ne garantiram samo svojim novcem, nego i svojom osobnošću i zato želim da to bude ono pravo

Predstavnik svih igrača

Tijekom karijere bili ste aktivni u ATP-u, koje ste funkcije imali?

– Bio sam jedan od deset predstavnika igrača, pa sam bio potpredsjednik, kasnije i predsjednik predstavnika igrača. Bio sam i član Izvršnog odbora ATP-a s igračke strane. Danas nemam više formalnu funkciju, ali sam stalno unutra, znam sve što se dešava, upoznat sam sa svim odlukama koje se donose.

ne može reći, nitko te tome ne može naučiti kad ćeš to prelomiti. To te klikne unutra, to nitko ne može umjesto tebe napraviti.

U Monte Carlu sigurno još tri godine

Živite u Monte Carlu, tamo vam je baza, ali ipak dolazite i na Kvarner.

– Više nisam nego što jesam tu, dođemo otprilike svaka dva mjeseca na tjedan dana, limitirani smo zbog Leonardovog vrtića. U Francuskoj se već s tri godine ide u neku vrstu škole u kojoj su dosta rigorozni, ne može se izostati bez valjanog razloga. On je u rujnu krenuo tamo, jako mu to koristi, naučio je savršeno francuski, priča i talijanski, engleski, hrvatski. Neki dan su u vrtić donijeli 20 domaćih životinja, napravili su preko noći štalu od igrališta, djeca su se s njima igrala. Stalno su proaktivni, stalno žele djeci dati što više. Meni je fenomenalno i što u razredu imaju dva Kineza, dvije Poljakinje, Rusa, crnaca. Njemu je to najnormalnija stvar, dođe na igralište i samo sluša kakav jezik tko priča. Za djecu tog uzrasta to je raj na zemlji, kasnije mislim da objektivno nije najzdravije tamo odgajati djecu. Svaki auto koji onuda prođe je Ferrari, Bentley ili Porsche, a to nije poruka koju želim dati svom djetetu. Dogovorili smo se da ćemo sljedeće tri godine definitivno ostati tamo, da i Zara malo skupi te jezike i tu kulturu, a onda ćemo kasnije vidjeti, tko zna. Jezike ne možeš kupiti, a ovo je najjednostavniji način za naučiti, gurneš ih i skupljaju kao spužve.

Za ovaj kraj ste ipak ostali vezani poslom i ulaganjima.

– Imam poslova svugdje po svijetu, tu smo vezani s Dogmom, s nekretninama, s hotelom

Mozart. Mislim da je Hrvatska prekrasna, ali objektivno je u ovom trenutku poslovno teška situacija i čekam neka bolja vremena, kao i mnogi ljudi vani. Ja kad ulažem u nešto, ne garantiram samo svojim novcem, nego i svojom osobnošću i zato želim da to bude ono pravo. A u Hrvatskoj još nije takva situacija da se tako radi, iako postoji želja da se nešto tu promijeni.

Za Gorana ne brinem, za Ivu možda malo više

Opres je uvijek potreban, slučajevi Ive Majoli i Gorana Ivaniševića ili Björna Borga, koji su došli u probleme su najbolja upozorenja.

– Kod većine profesionalnih sportaša obično je škola patila, nije bilo klasične edukacije. Znači, treba se okružiti ljudima koji su kvalitetni, tako da kad prestanete igrati, kad nemate više priljev novca, da pazite što radite s tim. No, činjenica je da je “nadrlijao” svatko tko je unazad šest-sedam godina, od početka krize, ušao u neki vid partnerstva s bankama. Osobno nisam puno radio s bankama, ali nikad nisam stekao dojam da je banci bitno da ti uspiješ i da zajedno nešto stvorite. No, ja se za Gorana ne brinem, za Ivu možda malo više, on koliko god da potroši, još više će zaraditi jer je ostao svjetska zvijezda i za svaku egzibiciju može dobiti dosta novca. Ali šteta je da nije uspio do sada jer da je našao pouzdanog partnera u nekoj banci i da su njegove investicije bile pozitivne, siguran sam da bi doveo 50 ili sto ljudi izvana koji bi isto tako ulagali. Ali ako on “dobije po repu”, onda svi potencijalni ulagači izvana ne vjeruju da mogu ovdje uspjeti.

S Goranom ste surađivali na turniru Zagreb Indoors, hoće li biti nastavka suradnje?

– Ja sam sa svojim savjetima i iskustvom u tenisu pomogao organizatoru u promociji. S Goranom sam vrlo blizak, svakodnevno izmijenimo nekoliko poruka, vjerujem da ćemo nastaviti surađivati jer svako toliko se pojavi neki projekt, neke ideje, koje nas spoje.

Jeste li možda razmišljali o nekom “svom” turniru, možda da se Rijeka Open podigne na višu razinu?

– Organizacija turnira je posao, biznis, u njega ću ući ako jednog dana osjetim da ima financijske logike ići u tom smjeru. No, u ovom trenutku Hrvatska ima dva ATP turnira, to je jako puno, ne vjerujem da ima prostora za još jedan. Već sam uključen u nekoliko projekata u Italiji, u organizaciji nekih ekshibicija, možda se tu pojavi i neki veći turnir. Ja sam profesionalac, idem tamo gdje vidim da postoji neki zanimljiv projekt, u smislu razvoja tenisa ili financijski.

Federer i Đoković su mi najbolji prijatelji

Za ovaj kraj vezani ste i preko nogometa, nedavno ste potpisali i jedan sponzorski ugovor na Kantridi?

– Navijač sam Rijeke, simpatiziram taj klub, bio sam čak i član Skupštine. Drago mi je da vidim da stvari idu u pozitivnom smjeru, nadam se da će se to vidjeti i na rezultatima. Veliki sam navijač Milana, ali to ne znači da sam protiv nekog drugog kluba, recimo simpatiziram i Inter, trenutno ga gledam zbog Kovačića. Volim nogomet kao takav, volim vidjeti dobru utakmicu, nikad ne navijam protiv nekoga. No, ne stignem gledati utakmice uživo. Kad sam u Milanu, onda radim, a rijetko se poklopi da smo tu kad Rijeka igra doma.

Teniski turniri vam nisu dosadili, gledate ih i nakon završene karijere?

– Ono što moram odrađivati profesionalno za Sky, uglavnom radim iz Milana. Ali bio sam u Australiji, ići ću u Pariz za svoju užitak, planiram ići i na US Open u New York. Želim biti stalno u tom krugu, znati što se događa.

I dalje ste u kontaktu s igračima, ne samo s onima s kojima imate poslovni odnos.

– Svakako. Recimo, Federer i Đoković su mi najbolji prijatelji. S Novakom sam i trenirao jako puno, s Rogerom sam odrastao skupa, ostali smo još u dobrim odnosima. Naravno da ima i drugih igrača s kojima se stalno čujem i vidam.

Što su vam rekli kad ste odlučili prestati igrati?

– S Rogerom sam o tome razgovarao već godinu i pol dana prije. Sjećam se da smo u Miamiu imali dosta dugu raspravu i moram priznati da sam izvukao jako puno motiva od tog razgovora s njim. Uspio sam odigrati još jednu godinu, ne isključivo zbog tog razgovora, ali mi je njegova podrška jako puno značila. No, u Dubaiju, kad sam odlučio da je stvarno gotovo, otišli smo na ručak i onda je i on shvatio da kod mene više nema prostora za ići dalje, kao godinu dana ranije.

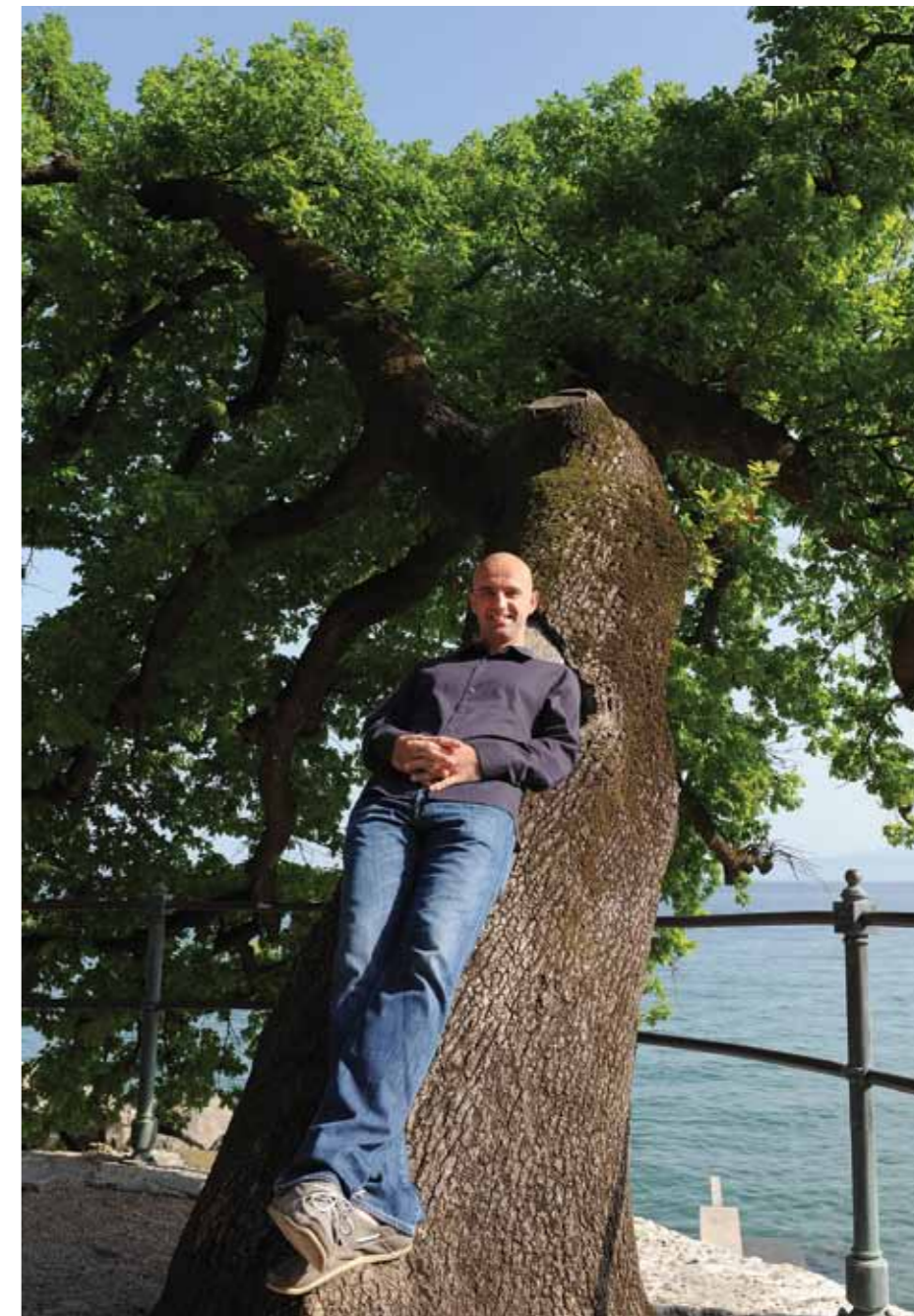
Najbolji i najteži dani

Koja vam je pobjeda ili događaj iz karijere ostao u najljepšoj uspomeni?

– Ne mogu izdvojiti samo jednu pobjedu, posebno pamtim tri-četiri događaja. Osvajanje Davis Cupa je jedan od njih, zatim je tu olimpijska medalja, koja ide izvan okvira tenisa i koja je san svakom sportašu. Pobjeda u Indian Wellsu mi je posebno draga jer je moja najveća pojedinačna titula i desila se pri kraju karijere, zaista mi je bila šlag na kraju. Naravno, tu je i činjenica da sam bio treći na svijetu, to je jedna od stvari što se ne zaboravlja.

Koji biste teži trenutak svoje karijere izdvojili?

– Ozljeda! Recimo, puknuće rebra nakon Olimpijskih igara 2004. godine, pa velika ozljeda zadnje lože prije Olimpijskih igara 2008. godine. Možda najgora, najneugodnija ozljeda bila mi je puknuće međurebrenog mišića u Rimu 2010. godine. Te godine sam osvojio Indian Wells,

onda sam na zemlji igrao odlično, u Monte Carlu, pa u Rimu gdje sam dobio Almagru u sigurno najboljem meču na zemlji u životu, imao sam ogromno samopouzdanje. Volio sam cijeli taj niz turnira, Monte Carlo, Madrid, Rim, pa Roland Garros, Wimbledon, znao sam da ih mogu dobro odigrati. Ako ima trenutak kad se ne želite ozlijediti, to je upravo svibanj, bilo mi je strašno žao zbog toga.

Na kraju vam je ozljeda i ubrzala odluku o zaključenju karijere?

– Imao sam velikih problema sa hrskavicom u oba gležnja jer na kraju više nisam mogao ni hodati bez bolova, a kamoli trčati. A rješenja nema, jedino injekcije kad počne boljeti i to je to, nema operacije. Sad bih išao pod nož da se može, sad mi je svejedno hoću li biti na štakama dva mjeseca. Ali želim to riješiti jer želim igrati tenis rekreativno, nogomet, želim se baviti sportom. ■■

Kod većine profesionalnih sportaša činjenica je da je “nadrlijao” svatko tko je unazad šest-sedam godina, od početka krize, ušao u neki vid partnerstva s bankama. Osobno nisam puno radio s bankama, ali nikad nisam stekao dojam da je banci bitno da ti uspiješ i da zajedno nešto stvorite

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Delnička kraljica svjetskog kuglanja

U biti sam shvatila da se najbolje stvari dogode kad se najmanje nadaš. Tako je s ispitima, tako je i s kuglanjem. Nisam se uopće nadala da bih mogla biti svjetska prvakinja, zapravo sam samo željela što bolje odraditi kvalifikacije i ući među 32 najbolje, a onda dalje kako bude

Svjetski fenomen - u devet godina od apsolutne početnice do svjetske prvakinja - Snežana Kramar

Sa samo 22 godine postala je svjetska seniorska prvakinja. Snežana Kramar došla je do vrha samo devet godina nakon svojih kuglačkih početaka u Delnicama. Kuglačica riječke Mlake uistinu je meteorski napredovala, još u juniorskim godinama ostvarila je sve što se može ostvariti. U Njemačkoj je 2009. godine osvojila svjetsko ekipno seniorsko srebro, godinu kasnije u Rijeci se okitila juniorskom broncom, a krajem prošle godine u poljskom Lesznu popela se na pojedinačni tron – okrunjena je za kraljicu svjetskog kuglanja. No, ova apsolutnica Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu ne osjeća neku posebnu promjenu u svom životu nakon osvojenog zlata, osim što, kako kaže, sad u kuglačkom svijetu od nje očekuju samo pobjede.

– Nemam nikakav pritisak zbog činjenice da sam svjetska prvakinja, više ga rade ljudi oko mene, ali na to ne mogu utjecati. A u kuglanju svatko svakoga može dobiti, ovisi o spremnosti i o tome kakav dan imaš, treba puno sreće. Ja uvijek pristupam maksimalno, i na treningu, i na utakmici, tako je bilo prije, tako je ostalo i nakon ove medalje.

Naslov zamalo izmakao

I uz Snježaninu pomoć, Mlaka je ponovo bila u vrhu ligaškog natjecanja, u nedavno završenoj sezoni osvojeno je drugo mjesto.

– Nismo uspjele obraniti naslov, malo nam je nedostajalo, bile smo gotovo izjednačene s prvakinjama, Zagrebom Zaboky, presudila je razlika u setovima u njihovu korist. Uoči sezone reprezentativka Josipa Dolibašić nam je otišla u Zaprešić, nije bilo lako nadoknaditi taj jedan siguran bod u svakoj utakmici. Osvetilo nam se na kraju što smo podcijenile ekipu Đakova, koja je bila nova u ligi, ali je vrlo opasna na svojoj kuglani. No nismo imale lošu sezonu, osvojile smo drugo mjesto i izborile nastup na Europskom kupu u Augsburgu na jesen.

Kuglanu u Njemačkoj kuglačice Mlake dobro poznaju, lani su, kao prvakinja, sudjelovale tamo na Svjetskom kupu i također za malo ispale iz finala.

– Šteta, nekoliko lošijih nastupa utjecalo je na to da se nismo plasirale u finale. Ja sam igrala zadnja, ali zaostatak je bio preveliki, više od 70 čunjeva, nisam ga uspjela spustiti na manje od 30 u konačnici. Poklopilo se da sam istovremeno na stazi bila s igračicom iz Srbije, Livijom Santo, s kojom sam mjesec dana kasnije igrala u finalu Svjetskog prvenstva.

Uzbudljivo nadmetanje za prvakinja

Snežana prije odlaska u Poljsku na Svjetsko prvenstvo nije razmišljala o medalji, tim više jer je prvi put nastupala u tako jakoj pojedinačnoj konkurenciji.

– U biti sam shvatila da se najbolje stvari dogode kad se najmanje nadaš. Tako je s ispitima, tako je i s kuglanjem. Nisam se uopće nadala da bih mogla biti svjetska prvakinja, zapravo sam samo željela što bolje odraditi kvalifikacije i ući među 32 najbolje, a onda dalje kako bude. Kvalifikacije su trajale dva dana, ja sam igrala prvi dan i srušila 570 čunjeva, što nije loš rezultat, ali nije tako posebno dobar za tu konkurenciju. Tresla sam se skroz do kraja i na koncu ušla u završnicu s 25. rezultatom. U prva dva nastupa, sa 602 i 629 čunjeva, podigla sam si samopouzdanje, upoznala sam se s kuglanom. Za ulazak u polufinale bilo je jako napeto, dobila samiskusnu Njemicu Corinu Kastner za šest čunjeva, bilo je 2:2 u setovima, a prošla sam zbog njezine pogreške u zadnjih nekoliko kugli.

U finalu je Snežana ponovo susrela znanicu iz Augsburga Liviju Santo i ponovo je bila uspješnija u međusobnom ogledu.

– Bilo je malo iznenađenje što smo se u finalu našle dvije tako mlade igracice, ja s 22 godine i ona tek tri godine starija, u konkurenciji mnogo iskusnijih kuglačica. U finalu sam gubila 2:0 u setovima, a onda sam “okrenula ploču”. Dobila sam treći set, a u zadnjem setu odvijala se prava drama. Ja sam malo brže igrala od nje, nisam se trudila čekati ju, bila sam u svom filmu. U predzadnjem hicu mi je pala devetka, a u zadnjem sam srušila sedam čunjeva. Njoj je pala “torba”, kako se kaže u kuglanju, morala se kockati u čišćenju, nije pogodila i ja sam ostala bolja, za ukupno šest čunjeva. Ta devetka me je izvukla, na kraju mi se posrećilo, bez nje bih izgubila za jedan čunj. Dokazalo se da treba igrati do kraja, da nema predaje do zadnjeg hica.

Ušla u delničku povijest

Naslov svjetske prvakinja je dostojno proslavljen, kako u Rijeci, tako i u Snježaninim Delnicama, koje su prvi put u povijesti dobile svjetsku prvakinja, pa je na taj način ušla u delničku povijest.

– U Delnicama su me dočekali moji prijatelji, feštalo se, bilo je nezaboravno. Delničani su jako ponosni na mene, ajmo reć da sam postala faca, ha, ha... U Rijeci je klub organizirao večeru u moju čast, dobila sam darove, uvijek ću to pamtit. No, nije bilo vremena za velike proslave, već idućeg vikenda čekale su me nove utakmice, sezona je išla dalje.

Snežana je na zlatnu stazu kročila prije desetak godina, kad je još kao osnovnoškolka prvi put došla na kuglanu i – ostala na stazama.

– Prije kuglanja bavila sam se orijentacijskim trčanjem, igrala sam i rukomet, okušala se u streljaštvu, a onda su me cure čiji su roditelji kuglali zvale da dođem pogledati jedan trening. Sve cure iz razreda otišle smo na kuglanu i počele trenirati, ali je većina njih zbog školskih, kasnije i fakultetskih, obaveza u drugim gradovima prestala s kuglanjem. Ja sam u srednjoj školi ostala u Delnicama i nastavila kuglati, upala sam u ekipu i “zarazila” se. Budući da mi je dobro išlo, zvali su me da dođem u Rijeku na dvojnu registraciju. Vrlo brzo sam počela igrati i za prvu ekipu, a prije dvije godine sam prešla u Mlaku, s kojom sam lani osvojila naslov državnih prvakinja. Minula sezona bila mi je zadnja u Goraninu, budući da mi je istekao juniorski staž, više ne mogu nastupati na dvojnu registraciju. Malo mi je žao zbog toga, ipak sam tu ponikla, ali s druge strane mi je i olakšanje jer je bilo naporno subotom igrati Prvu ligu, a u nedjelju nastupati u Drugoj ligi. Nisam imala ni jedan slobodan dan za odmor.

Nemam ni minute slobodnog vremena

Kako u manje od deset godina doći od apsolutne početnice do svjetskog seniorskog trona? Po tome je Snežana uistinu svjetski fenomen, no ona kao “recept” nudi samo naporan rad.

– Bilo je potrebno puno truda i odricanja, kao u svakom drugom sportu. Ja mislim da se s puno vježbe sve može postići, pa i u tako kratkom vremenu doći do svjetskog vrha. Ne bih rekla da sam posebno talentirana za kuglanje, ali kad si posložiš stvari u glavi i kad obaveze izvršavaš s velikom željom i motivom, naravno da uspjeh mora doći. Kuglanje mi je od početka bilo zabavno, voljela sam se natjecati, mislim da sam najviše zbog toga “zagrizla” u kuglanje. Iako je posljednjih godina u vrhunskom kuglanju sve više mladih igračica, i u Mlaci nas ima dosta mladih, u kuglanju je dobra stvar što karijera na visokoj razini može dugo trajati, čak desetljećima, što pokazuje primjer Biserke Perman.

Snežana je pri kraju s fakultetom, na završnoj je godini, nije joj lako uskladiti sve obaveze, s obzirom da tri puta tjedno trenira, a vikendom igra utakmice.

– Praktički mi je svaka minuta ispunjena, nemam vremena za bilo što drugo osim fakulteta i kuglanja. Još da negdje radim, morala bih se nečega odreći. Dosta se žrtvujem, ne mogu si recimo dopustiti da izlazim navečer ili da odem negdje. Želim položiti sve ispite do jeseni i obraniti završni ispit, a onda ću vidjeti hoću li nastaviti studirati još dvije godine. Primam sportsku stipendiju prve kategorije od Grada Rijeke. Trenutno je to dovoljno za moje potrebe, s obzirom da me roditelji pomažu. Da imam svoju obitelj, ne bih mogla od toga živjeti, zato mi je jako bitno završiti fakultet i zaposliti se. ■■

U kuglanju je dobra stvar što karijera na visokoj razini može dugo trajati, čak desetljećima

Riječi hvale o Biserki Perman

Kad je postala svjetska prvakinja, ušla je u povijest delničkog sporta, ali i u povijest hrvatskog kuglanja jer je jedina pojedinačna svjetska prvakinja pod hrvatskom zastavom. Prije nje je svjetski naslov osvojila Biserka Perman 1982. godine, ali tada kuglajući još za bivšu državu.

– S Bibom sam puno radila tijekom pet godina koliko sam bila u Rijeci, puno sam od nje naučila, mislim da bi ona bila jako dobra trenerica. Ustrajna je u radu, zna prenijeti svoje ogromno znanje i iskustvo, imam samo dobre riječi o njoj.

Napisal: Davor ŽIC
Litratal: Sandro RUBINIĆ

Voljen Grbac uz svoju pjevačku strast, posljednjih godina (zapravo i desetljeća) sve više u javnosti otkriva i drugu umjetničku stranu – onu fotografsku, vječno u potrazi za novim atraktivnim kadrom, za detaljem koji će objektivu otkriti ljepotu skrivenu "oku promatrača". Većina tih kadrova našla je svoje mjesto u fotomonografiji "Opatija – The Pearl".

NEDAVNO JE U IZDANJU ADAMIĆA OBJAVLJENA VAŠA FOTOMONOGRAFIJA OPATIJE. ŠTO SVE ONA DONOSI?

- Opatijska rivijera je sasvim sigurno jedna od najznačajnijih svjetskih turističkih destinacija, a grad Opatija jedini je od gradova takovoga značaja na turističkoj karti svijeta koji već gotovo desetljeće i pol nema svoju fotomonografiju. Kad kažem fotomonografija, pritom dakako vrlo precizno mislim na obimnu, kvalitetnu, luksuznu, autorsku art monografiju, upravo onakvu kakvu sam zamislio, napravio, a dobrohotnošću izdavačke kuće Adamić iz Rijeke nedavno i predočio svekolikoj javnosti ne samo ove regije. Činjenica je da sve druge europske i bjelosvjetske turističke ikone takovih publikacija imaju i nekoliko, neke i po desetak. Meni se to činilo apsurdnim.

Po čemu je uostalom Opatija, pa i povijesno ako hoćete, manje značajna od Saint Tropeza. Da li je Portofino zaista toliko ljepši od našeg Voloskog, od vološčanskog mandrača? Ma dajte molim vas! Nama Primorcima nedostaje ta pozitivna samosvijest i to možda ponajviše na onoj po društvenoj hijerarhiji najvišoj, institucionalnoj razini. Pa nama stranci moraju objašnjavati, uvjeravati nas kako je Kvarner nezamislivo lijep, jedinstven. Ja to, vjerojatno nekom greškom, osjećam i znam odavno, otkako sam prvi put s vrha Učke ugledao kvarnerska svjetla u smiraj dana, sa terase iza crkve u Mošćenicama prvi put vidio ribarske brodove kako u sumrak isplivljavaju iz draškog i lovranskog porta, ili s balkona gledao kako bijeli brodovi uplovljavaju i isplivljavaju iz riječke luke. Tu nas Dalmatinci opasno "šiju", i u samosvijesti i u knjigama.

KAKAV BI DOJAM O OPATIJI TREBAO STEČI NETKO TKO JU UPOZNA KROZ TU MONOGRAFIJU PRIJE NEGO ŠTO JU POSJETI?

- Svatko tko prelista moju monografiju, a tko je, što bi rekao jedan naš susjedni narod, imalo "duševan", trebao bi poželjeti što prije posjetiti Liburniju. I hoće! Ma odakle dolazio. Ne govorim to napamet. Kad sam prvi puta u neko svoje zrelije životno doba negdje vidio fotografije Mikonosa rekao sam sâm sebi: pa ja moram pod hitno otići tamo, vidjeti to uživo, fotografirati... Isto je bilo i s nekim gradovima Maroka, Andaluzije, Toscanne, sa Atenom, Havanom, Lisabonom, Salzburgom, a o Veneciji da ne govorim. Imao sam tijekom zadnjeg

KAKO STE SE ZAPRAVO POČELI BAVITI FOTOGRAFIJOM, ŠTO VAS U NJOJ PRIVLAČI? KAKVE SU SLIČNOSTI ILI RAZLIKE U ODNOSU NA PJEVANJE, KOJIM SE PROFESIONALNO BAVITE?

- Sjećam se da sam još dok sam pohađao osnovnu školu na zid svoje sobe lijepio lijepe fotografije iz nekih luksuznih časopisa koje je dobivao moj pokojni otac. Uostalom on je dobar dio svog radnog vijeka proveo u izdavaštvu i novinarstvu, iako je po obrazovanju bio pravnik. Moja fotografska priča kreće kad je, negdje sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća moj rođak, već tada vrсни umjetnički fotograf, Kastavac Branko Jani Kukurin kupio novi foto aparat Canon, a meni ustupio stari. Objasnio mi je pritom da pri fotografiranju moram što više umiriti ruku. To je ujedno i moje jedino formalno fotografsko obrazovanje. Neka vrst instant postdiplomskog studija "alla castuana", po kastafsku. Janiju sam zbog tog aparata beskrajno zahvalan, a on me poput dobrog duha prati tijekom moje fotografske karijere. Odmah sam sa tom novom igračkom krenuo u, kako ih ja nazivam, fotografske ekspedicije, najprije na Cres a potom u unutrašnjost Istre, na Brač... Potom su zaredale moje samostalne izložbe. Prvu sam, baš sa motivima centralne Istre, imao u Sarajevu 1987., u periodu dok sam u tamošnjoj operi pjevao ulogu Vojvode u Rigolettu. Zatim

desetljeća dvadesetak izložbi s motivima Venecije u Hrvatskoj i u inozemstvu. Naravno da se ništa ne može usporediti s neposrednim dodirima, posjetom nekom lokalitetu, ali isto tako u mojoj knjizi ima dosta kutaka i vizura koje ni sami Opatijci i Vološčani nisu prepoznali. Čak ni na drugi pogled. Moram priznati da ni ja sigurno ne bih vidio ni doživio velik dio ove opatijske priče, da nisam satima pa i danima tragaao za neki novim, još nevidenim, nedoživljenim motivima, drugačijim vizurama. Upoznao sam mnogo čarobnih zakutaka, vrtova, skrivenih perivoja, vila za koje nisam znao. A desetljećima sam prolazio doslovno na par metara od njih. Danas imam dovoljno materijala za bar još dvije ovakve knjige.

Rijeka, Opatija, Trst, Ljubljana, Split, Zadar, Zagreb, Osijek, Vukovar, Pečuh... Zatim su, tijekom proteklog desetljeća zaredale i nagrade na velikim fotografskom natjecanjima i to, zamislite, same pobjede! Pred par godina sam na nagovor nekih prijatelja počeo uz moje fotoreportaže koje sam već objavljivao u tjednicima i magazinima, pisati putopise o mjestima koje sam posjetio. Sve se to evo sublimiralo u "Biseru". Fotografija i glazba kod mene se upotpunjuju.

Zajednički nazivnik je naravno, kreativnost, a onoliko koliko je pjevanje glavnih tenorskih rola stresno, toliko je ovaj vid umjetničke fotografije opuštajući. Pa se to kompenzira. Nemoguće je usporediti razinu odgovornosti, stresa, nesrazmjerna je. Od tisuću fotografija koje napravim možda će publika vidjeti deset, možda jednu a možda i nijednu. Od tisuću tonova koje moje kolege i ja otpjevamo na predstavi ili koncertu publika čuje svih tisuću. Pa nas čak i na probama zna slušati stotinjak ljudi, naših kolega glazbenika. Uvijek sam zavidio slikarima, piscima, pjesnicima. Ako maestro kista ili pera nije zadovoljan slikom ili pjesmom, papir na kome je napisana ili naslikana završi u kaminu. Mi pjevači nemamo kamina!

Volosko i Opatija su jedinstvena mjesto na svijetu

OSIM OPERA MATIČNOG KAZALIŠTA, SVOJ TENOR "KORIS- TITE" I U SKLADBAMA POPULARNE GLAZBE NA FESTIVALIMA. KAKO IZGLEDA TA "TRANSFORMACIJA" IZ OPERNOG U POP-PJEVAČA?

- Taj odnos između takozvane ozbiljne i takozvane lake glazbe odavno već ne postoji kao dilema. Najveći su je protagonisti svijeta "klasike" demantirali na najbolji mogući način. Svirajući i pjevajući dobru glazbu. Ako Domingo pjeva "My Way", ili "Ta divna splitska noć", ako YoYo Ma svira "Piazzolu" ako je Caruso pjevao "Core N'grato", zašto ja ne bih pjevao "Molitvu za Magdalenu" ili "Suzu za zagorske brege". Visoko umjetnički kriteriji održavaju se umjetničkom razinom interpretacije, umjetničkom osobnošću, visokim standardima koje svatko od nas sam sebi postavlja. Slušatelji to itekako dobro prepoznaju, pa čak i u konobi uz bukaletu terana. Kad bismo, međutim, tu temu, podigli na višu razinu, na muzikološki diskurs i zatražili da recimo par eksperata te znanosti proanalizira i uspoređi melodijski, harmonijski i kako li sve već ne, po strogim pravilima struke, jednu opernu ariju, kao "La donna e mobile" iz Verdijevog Rigoletta i jedan klasični evergreen, primjerice "Stardust", rezultati bi za glazbene laike bili zaprepašujuć. Uostalom, često sam u nekim razgovorima znao reći da su Oliver Dragojević, Zvonko Bogdan ili Šaban Bajramović muzikalniji pjevači od 99% mojih kolega iz svijeta opere, pa su me neki blijedo gledali. Pojednostavljeno rečeno muzikalnost je duša, a nema te muzičke akademije koja će ti dati dušu. S dušom se, pa dakle i s muzikalnošću rađaš.

NAJČEŠĆE NASTUPATE U
DRUŠTVU SVOJE PARTNERICE
VIVIEN GALLETTA. KAKAV JE
OSJEĆAJ SPAJATI PRIVATNE I
PROFESIONALNE ODNOSI, UTJEČU
LI TA "DVA SVIJETA" JEDAN NA
DRUGOG MEĐUSOBNO?

- Dapače. To je sinergija. Na neki način odgovor na ovo pitanje je nastavak mog odgovora na prethodno. Vivien je pjevačica nebeske, čudesne muzikalnosti a ja sam tu da ju pratim. Koliko uzmognem.

Po čemu je Opatija, pa i povijesno ako hoćete, manje značajna od Saint Tropeza. Da li je Portofino zaista toliko ljepši od našeg Voloskog? Ma dajte molim vas! Nama Primorcima nedostaje ta pozitivna samosvijest i to možda čak i na institucionalnoj razini. Tu nas Dalmatinci opasno "šiju", i u samosvijesti i u knjigama

Županijski upravni odjeli:

Ured Županije
Adamićeva 10/V, Rijeka
T ++385 51 351 612
F ++385 51 351 613
ured.zupanije@pgz.hr
skupstina@pgz.hr
početnik: Branko Skrobonja

Ured unutarnje revizije
Adamićeva 10/III, Rijeka
T ++385 51 351 642
F ++385 51 351 643
unutarnja.revizija@pgz.hr
predstojnica: Melita Raukar

Upravni odjel za pomorstvo, promet i turizam
Slogin kula 2/III, Rijeka
T: ++385 51 351 952
F: ++385 51 351 953
pomorstvo@pgz.hr
početnik: Gerhard Lempj

Upravni odjel za gospodarstvo i poduzetništvo
Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-260
F ++385 51 351-263
gospodarstvo@pgz.hr
početnik: Berislav Tulić

Upravni odjel za proračun, financije i nabavu
Slogin kula 2/IV, Rijeka
T: ++385 51 351 672
F: ++385 51 351 673
proracun@pgz.hr
financije@pgz.hr
početnica: Bosiljka Kalčić

Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i sport
Slogin kula 2/I, Rijeka
T: ++385 51 351 882
F: ++385 51 351 883
skolstvo@pgz.hr
društvene.djelatnosti@pgz.hr
početnica: mr. sc. Jasna Blažević

Upravni odjel za imovinu i zajedničke poslove
Slogin kula 2/V, Rijeka
T: ++385 51 351 822
F: ++385 51 351 803
imovina@pgz.hr
početnica: Branka Ivandić

Upravni odjel za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb
Slogin kula 2/I
T: ++385 51 351 922
F: ++385 51 351 923
zdravstvo@pgz.hr
socijalna.skrb@pgz.hr
početnica: doc. dr. sc. Đullija Malatestinić

Upravni odjel za graditeljstvo i zaštitu okoliša
Riva 10/I, Rijeka
T ++385 51 351 202
F ++385 51 351 203
graditeljstvo@pgz.hr
početnica: dr. sc. Koraljka Vahtar-Jurković

Upravni odjel za regionalni razvoj i infrastrukturu
Adamićeva 10/III, Rijeka
T ++385 51 351 604
F ++385 52 351 643
razvoj@pgz.hr
početnik: doc. dr. sc. Ljudevit Krpan

Ustanove u kulturi i javne ustanove PGŽ

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja
Muzejski trg 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
Margita Cvjetinović Starac
T: ++385 51 213-578, 335-772
F: ++385 51 213-578
pomorski-povijesni-muzej@ri.htnet.hr

Prirodoslovni muzej Rijeka
Lorenzov prolaz 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
Dr.sc. Željka Modrić Surina
T: ++385 51 553-669
F: ++385 51 553-669
info@prirodoslovni.com
www.prirodoslovni.com

Ustanova Ivan Matetić Ronjgov
Ronjgi 1, 51516 Viškovo
Ravnatelj: Darko Cargonja
T: ++385 51 257-340
F: ++385 51 503-790
ustanova@ri.t-com.hr
www.ustanova-ronjgov.hr

Javna ustanova Priroda Ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u PGŽ
Grivica 4, 51000 Rijeka
Ravnateljica: mr. sc. Sonja Šišić
T: 00385-51-352-400
F: 00385-51-352-401
info@ju-priroda.hr
www.ju-priroda.hr

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije
Splitska 2/II, Rijeka
Ravnatelj:
prof. dr. sc. Mladen Črnjar
T: ++385 51 351 772
F: ++385 51 212 436
zavod@pgz.hr
www.zavod.pgz.hr

DOBITNICI NAGRADNE KRIŽALJKE IZ 30. BROJA ZIP-A

(pristiglo 485 koverti, dopisnica i razglednica)

Ručak/večera za dvije osobe u restoranu „Trsatika“ u Rijeci
Marijan Tomac
A. Šenoe 1
51 000 Rijeka
Snježana Radović
I. Dončevića 22
51 000 Rijeka
Dubravka Kršul
Dr. Kostrenčića 10
51 260 Crikvenica

Knjiga Vjenceslava Cencića „Ivan Krajačić Stevo“
Ankica Crnić
Poljice 34
51 315 Mrkopalj
Marijan Mahmutović
Milutina Barača 20
51 000 Rijeka
Vera Pleše
Mavričićev put 3
51 211 Matulji

51 250 Novi Vinodolski
Snježana Petrović
Ivana Matrijana 11
51 000 Rijeka
Branka Pleše
Mladenčić 37
51 216 Viškovo
Valter Šavle
Tići 8
51 000 Rijeka
Zlata Vučić
G. Carabina 10
51 000 Rijeka

Poklon bon za kupnju eko-proizvoda u zadrugi „Zeleno i plavo“
Mario Crepulja
Mihanovićeva 1
51 000 Rijeka
Ivan Mavrić
Bože Vidasa 7
51 000 Rijeka
Gorana Rubčić
Radetići 7
51 211 Matulji

Knjiga čakavske poezije „Kada vruja zavruga“
Mirjana Brkljačić
Mate Balote 35
51 000 Rijeka
Ivan Črnjarić
Rukavac 71
51 211 Matulji
Zdenka Jelušić
Banj 64
51 262 Kraljevica
Bruno Juranić
Grbica 19
51 551 Veli Lošinj
Mario Mrakovčić
Pomerio 27
51 000 Rijeka

CD Klape Nevera „Pjesmom kroz zavičaj“
Sabina Andrejević
Lesišćina 14
52 426 Lupoglav
Nives Bratina
Trinajstići 13
51 215 Kastav
Miroslav Butorac
Korzo hrvatskih branitelja 21
51 250 Novi Vinodolski
Zona Dianić
Paškinovac 37
51 000 Rijeka

Monografija Petra Trinajstića „Primorsko-goranska županija“
Livio Hrelja
Ivanje 21
51 559 Beli
Toni Sep
Škrljevo 112 D
51 223 Škrljevo
Tanja Vujnović
Antuna Barca 14
51 000 Rijeka

Komplet promidžbenih poklona PGŽ
Blaž Čančarević
Dolnji Turki 78
51 215 Kastav
Uroš Dukić
Šetalšte trinaeste divizije 123
51 000 Rijeka
Biljana Jotanović
Juraši 31
51 216 Viškovo
Stipo Kolak
Kalvarija 3
51 000 Rijeka
Zdenka Kovač
Mlake 14
51 307 Prezid
David Maričić
Kralja Tomislava 25A
51 219 Čavle

Foto-monografija Ivce Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“
Andelko Justinčić
N.N. Mavrinci 34
51 219 Čavle
Marisa Mičetić
Podkilavac 8
51 218 Dražice
Nenad Sučić
Krimeja 5
51 000 Rijeka

Rješenja traženih pojmova i vašu adresu (najjeftinije na dopisnici), pošaljite (ili osobno donesite) do 11. srpnja 2013. g na adresu:
Primorsko-goranska županija, Magazin „Zeleno i plavo“ (za nagradnu križaljku), Adamićeva 10, 51000 Rijeka
Izvlačenje dobitnika bit će 11. srpnja 2013. g na Kanalu RI u emisiji „Od mora do gorja – Županijske teme“, a rezultate objavljujemo u sljedećem broju.

Rješenja traženih pojmova iz prošlog broja:
ime mlina u Martinovom selu: GAŠPAROV; izvor Rječine, brdo: KIČEJ; jedno od sela uz Rječinu: TRNOVICA; akumulacijsko jezero: VALIČI; nekadašnji industrijski mlin: ŽAKALJ; Rječina grobnički: RIČINA

Nagrade za točne odgovore iz ove križaljke
3 ručka/večere za dvije osobe u „Nava“ u Novom Vinodolskom
3 poklon bona za kupnju eko-proizvoda u zadrugi „Zeleno i plavo“
3 foto-monografije Petra Trinajstića „Primorsko-goranska županija“
3 foto-monografije Ivce Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“
3 knjige Damjana Miletića „Zeleno i plavo na pijate“
5 knjiga čakavske poezije „Duša zdola kamika“
10 kompleta promidžbenih poklona PGŽ
10 CD festivala „Grobnička skala 2012“

AUTOR: ANTRAKS	PARK ŠUMA U VELOM LOSINJU	OMILJENA PLAŽA VELOLOŠI-NJANA	GIPKOST, ELASTIČNOST (MN.)	SLUGA, KAMERDINER (ZAST.)	KANADSKA GLUMICA KATIC (PORUKELOM IZ HRVATSKE)	*JUG*	BITAK U FILOZOFJI	VALOVITI NANOSI PLESKA U PUSTINJI	IMENJAKINJA PJEVAČA AYRE	BIVŠE IME ZAPREŠIČKOG NOGOMETNOG KLUBA "INTER"	ŠPIRO GUBERINA	*TONA*	STARI NAZIV VELOG LOSINJA	STOJEĆI LIK S RUKAMA UZDIGNUTIM NA MOLITVU, ORANS
IZBORNI ORGAN KOJI VODI SJEDNICU, SKUPSTINU														
GEOLŠKO RAZDOBLJE U RAZVOJU ZEMLJE						FRANCUZ U "MILANU", MBAYE						ERBIJ		
DIO TANKOG CRJEVA, DVANAEST-ERAC												GLUMICA ARGENTO		
JEDNO OD GODIŠNJIH DOBA (MN.)								AUTO-MOBILIST FITIPALDI SUMPOR						
ZARAZNA BOLEST GOVEDE BEDRENICA									CIRKUSKI AKROBAT					
VERTICAL SPEED INDICATOR				PUHAČI INSTRUMENT, SLIČAN OBOI						"DIGITAL AUDIO EXTRACTION"				BRITKOST
ORGAN VIDA (UMANJ.)										KISIK		LENA OLIN HRVATSKI PSIHOLOG ("TEORIJA OSJEĆANJA")		
MADONNIN HIT S ALBUMA "EROTICA"										ŽENSKI NAKIT KOJI SE IĞLOM PRIČVRŠĆUJE NA ODJECU				
ITALIJA		TOM GOTOVAC INTELIGENTNI MORSKI SISAVAC								RADUJ			TRICUJ	TRGOVAČ SVETACKIM SLIKAMA
	"DELETE" LAKA PRIJENOSNA RADIO-STANICA									GLUMAC HADŽIHAZ-BEGOVIĆ				
RADNI KOMBINEZONI										AUTO-MOBILIST LAUDA				
DESKRIPCIJA										ŠAHIST NIMČOVIĆ				
KON ICHIKAWA			KALUJ DEF S METALNIM PLOČICAMA NA OBODU		NASELJE U DOLINI NERETVE		NAJVEĆI HOTEL VELOG LOSINJA	OSOBNJA ZAMJENICA	MJESTO NA OTOKU PAŠMANU	DONATELA OD MILJA				
KRAČI NAZIV ZA NAJMANJI OCEAN						ŽELJA ZA STVARIMA ILI USLUGAMA SVJETINA, RULJA (MN.)				ETIOPSKI KNEZ				MUZEJ VELOG LOSINJA
RIMSKI: 5		CINCARKA, ARUMUNJKA											"UDRUŽENJE ZA RAZVOJ KULTURE" NOVINARKA RIČKO	
OVISNIK O DROGI DOBIVENOJ IZ MAKI		BOJA U KARTANJU						SJENOVITA STRANA BRDA					URAN	ROBERT KOVAČ
AZIJSKA DRŽAVA (GLAVNI GRAD BIŠKEK)								GLUMAC PACINO					MODNI KREATOR LAGERFELD	
ROKER TURNER					AMERIČKA GLUMICA, OSKAROVKA PATRICIA ("HUD")								*METAR*	
									KRINKA, OBRAZINA					

Sin i otac Svemir

Terasa osmišljena kao paluba broda

Počeli smo od ničega i stvorili ugodan lokal, kažu Rakari koji će se reći da su za dobar restoran namirnice na prvom mjestu. Pohvalit će se kako začinsko bilje sami traže u zaleđu Novog Vinodolskog Ugostiteljska žica nije dala mira Rakarima. Ocu Svemiru i sinu Svemiru. Otac Svemir otvorio je osamdesetih prvu pizzeriu u Novom, devedesetih je kao zapovjednik u 111. brigadi stao u obranu domovine, a nakon rata tinjala je želja za restoranom. Mlađi Svemir nije izdržao u trgovini, vukla ga je želja da otvori svoj restoran. Ništa čudno. Djed Dragutin radio je još davno kao ugostitelj u Hamburgu. Prije četiri godine odlučili su se vratiti svojoj prvoj ljubavi i otvoriti pizzeriu "Nava" u Novom

Vinodolskom koja je ubrzo prerasla u restoran, ali i ostala poznata po svojim pizzama. "Nava" će prva, u kamenu i cigli, dočekati svakog gosta koji krene u centar Novog Vinodolskog preko Korza hrvatskih branitelja. Počeli smo od ničega i stvorili ugodan lokal, kažu Rakari koji će se reći da su za dobar restoran namirnice na prvom mjestu. Pohvalit će se kako samo Svemiri idu u nabavu i kako začinsko bilje sami traže u zaleđu Novog Vinodolskog. I neće zaboraviti spomenuti lojalnost, znanje i motiviranost svojih 12 zaposlenika kojima ljeti priskače još osmero sezonaca. "Nava" radi cijele godine i nudi mjesta za sedamdesetak gurmana. Gostima će se

Suradnja s kuharskom zvijezdom Mariom Čepekom

pohvaliti da niti jedan detalj u restoranu nije kupljen već izrađen isključivo za "Navu" koja je dobila ime po starohrvatskoj trgovačko-ratnoj brodicu. Uostalom, gosti će sigurno primijetiti da je čitava terasa i osmišljena kao paluba broda. Rakari će reći da su se prilagodili situaciji i da po pristupačnim cijenama nude kvalitetu. Istaknut će da, dok drugi nude marende, oni nude ručkove s tri slijeda. U "Navi" su ponosni na svog pizzajola Jovicu Mrakovića i na suradnju s Mariom Čepekom. Kuharska zvijezda emisija "Kruške i jabuke" i "U istom loncu" dva dana tjedno kuha gostima i educira osoblje u "Navi".

Tekst: Dragan Ogurlić
Ilustracija: Vjekoslav Vojo Radoičić

Recept za postolare

Jednom je jedan riječki postolar obolio od truhobolje, tako jako da mu se činilo da će umrijeti pa je poslao ženu po doktora. Došao je doktor i pogledao ga, opipao mu je puls i trbuh, pogledao stolicu i rekao:

"Dragi gospodine Grispin, ovo je proljev i to je veoma ozbiljna stvar. Morate ostati u krevetu, postiti i svaka dva sata uzimati ovog praška kojeg sam vam prepisao." Napisao je recept i rekao ženi: "Gospođo Beta, preporučujem vam da ga držite na postu jer svako nepridržavanje može ga poslati na drugi svijet. Doći ću prekосуtra da ga vidim."

Postolar dva dana nije ništa jeo, bio je ošamućen i nije mogao više postiti. Nakon dva dana vratio se doktor i vidio da mu je

loše kao i prvi dan. Opet mu je preporučio da posti obećavši da će opet doći za dva dana. Trećeg dana gladni postolar nije više mogao izdržati i počeo je urlati da ne želi umrijeti od gladi, da želi jesti i ako već mora umrijeti onda želi umrijeti punog želuca. Rekao je ženi da mu pripremi jedan lonac njoka i pa ih je sve pojeo zalivši ih bokalom terana.

Drugog dana osjećao se tako dobro da je ustao i otišao raditi u dućan u prizemlju pjace "delle erbe". Četvrtog dana došao je doktor u posjet i našao ga sa špagom među zubima kako šije cipelu. Doktor se zadivio učinkom svoje terapije a postolar mu je ispričao kako se izliječio tanjurom njoka i bokalom terana. Doktor mu je čestitao, izvadio iz džepa svoju knjižicu i zapisao: "Recept za proljev: njoki i vino teran."

Nakon nekoliko dana razbolio se školski učitelj i žena je otrčala po doktora. On je došao u posjet, pogledao stolicu i rekao: "Dragi gospodine, ovo je proljev i to je ozbiljna stvar. Morate ostati u krevetu te pojesti jedan dobar tanjur njoka i popiti bokal terana." Kad je učitelj učinio po liječnikovu nalogu, osjećao se još gore.

"Možda nisi pojeo dovoljno njoka", reče mu žena. Drugog dana činila ga je pojesti još više njoka. Ukratko, trećeg dana učitelj je bio više mrtav nego živ. Kad je došao doktor i našao ga je u agoniji, i dok je razmišljao što da mu prepiše i poslao ženu po popa, siroti je učitelj umro. Doktor, vidjevši da se ništa više ne da učiniti, ode. Kad je bio na ulici zapisao je u svoju knjižicu, ispod recepta s njokima: "Ovaj recept vrijedi samo za postolare."

■■■■■
PUTO
VIMA
FRAN
KOPANA

Severin na Kupi

Kaštel (dvor) u Severinu na Kupi bio je posjed obitelji Frankopana. Dvorac se spominje 1558. godine a do sredine 17. stoljeća Severin na Kupi je središte županije severinske, a 1776. godine prima povelju Marije Terezije uz privilegije. Oko kaštela je park s kapelom svetog Florijana. Današnji klasicistički dvor rezultat je zamašne pregradnje koju je godine 1803. izveo tadanji vlasnik grof Ivan Oršić.

Primorsko - goranska županija
Adamićeva 10
HR - 51000 Rijeka

+385 51 351 600
info@pgz.hr
www.pgz.hr

primorsko
goranska
županija